

JONATHAN BLOW GARETH A DAUPHIN

překlad Adam Krupička

I.

Statek na Stowe House patřil odjakživa lordu Gobiniovi. Nebyl zrovna šlechticem v pravém slova smyslu, nejráději lovil ryby v mělkém potoce, který ležel kousek cesty od jeho rozlehlého domu a líně se vynul v širokých obloucích do klína Welsu a pořád dál. A vlastně tu nebyl ani žádný důvod proč si hrát na vznešeného majitele rodového panství. Ernest Gobinius, osmý lord z Glass-Soul, své sousedy nevidal často a každý sousedský pozdrav jej stál nejméně pět mil klusu, ať tím či oním směrem od jeho usedlosti. To malé údolí bylo od narození jeho nejmladší dcery Patricie světem uzavřeným, tichým, ale někdy i dost bláznivým.

Dcerušce, jediné dědičce svého majetku, pozemků i potůchlostí věnoval se pan Gobinius náruživě jako poslednímu koníčku svého života. Jen co se slečna postavila na nohy, učil jí menuet, sotva vytáhla z knihovny první knihu, začal jí učit číst. Snášel jí k nohám, co jí na očích viděl: několik párů bot každý rok, ale všechny lovecké, růžové šatečky, kterým nerozuměl, několik sad cínových vojáčků, které ona ukládala do kočárku a přála jim dobrou noc. A k desátým narozeninám jí přivedl dvě hřibata. Rozená ve stejný den, se stejnýma očima. Bílý se jmenoval Dauphin a černý Gareth.

Zamilovali jsme se do ní oba, já i Gareth. Chodili jsme za ní jako štěňata. Pan Gobinius se na mne podíval, pohladil mne po nozdřích a řekl, ty jsi teď její, Dauphine. A já jsem si přísahal, že slečně Patricii budu patřit až do konce života. Že budu rychlý a že s ní budu létat a že jí poslechnu na slovo. Ale, víte, poslouchat lidi je moc těžká věc. Tak doufám, že jsem nikdy své přísaze nepřestal být věrný.

Trisha rostla pomaleji než my, alespoň nám tak připadala, pořád stejně malá a pořád se slzami na krajíčku. Když upadla do bláta, jak se mě snažila chytit, když jí Gareth povalil, jak do ní strčil bokem. Já byl bílý a on zůstal černý. Já byl rychlejší než on, o celou koňskou délku. On zase silnější, on by unesl deset lordů Gobiniů s deseti slečnami Trishami, zatímco já jsem byl šťastný, když z mého hřbetu slezl jediný pan Gobinius s jedinou Patricií. A stejně jsme byli rozdílní i uvnitř. Mě rozčílila moucha, která mi sedla na nos, Gareth se jen hrdě ohnal ocasem. S bušícím srdcem jsem přešlapoval každé ráno ve stáji, když on stál rovně jako hřebík.

Seděli jsme jednou na louce, naproti sobě a naše Trisha najednou tleskla do dlaní. Ona měla takové střeštěné nápady. Kdo doběhne dřív ke stodole a zase zpět. Podíval jsem se na Garetha a on kývl. Vyrazil jsem po pěšině až se zvýřil prach, můj černý kamarád nejspíš pochopil, že mě nedohoní a tak se vydal k cíli opačným směrem. Viděl jsem ho po celou dobu, hnal se a klopýtal, válel se v písku, zase se zvedal, zatímco já jen lehce vyklusával. Dorazil jsem k Patricii jako první. „Jednou budeš králem, můj Dauphine, vid', že budeš?!“ objímala mou zrosenou šíjí a mě bylo krásně. Myslel jsem si, že jsem snad jediný kůň na zemi, nejrychlejší a nejkrásnější. Potom dorazil Gareth, zašpiněný a uřícený. Jakmile nás však spatřil, jako kouzlem se napřimil, odfrkl si a promenádním krokem došel až k nám. Pohodil důstojně hlavou, jakoby chtěl dát najevo svou přítomnost a čekal. A Trisha, která dostala své pověsti spravedlivé víly, odměnila taky jeho pohlazením a slovem uznání.

Jenomže potom zahájil Napoleon blokádu našeho krásného zeleného ostrova a v Anglii nastaly zlé časy. Bylo málo píce, málo zeleniny, vysoká cena lidského jídla a nízká cena jídla pro koně, které pan Gobinius prodával do okolních krajů. Odešli od nás všichni mladí pacholci a zůstali jen dva staří zahradníci a hlídač. Všechny lidských rukou bylo na statku najednou velice zapotřebí, dokonce i hrbolatých dlaní pana Gobinia a tak jsme ho viděli sázet mrkev, podestýlat naši stáj, svazovat na poli snopy. Časy byly špatné, velice špatné a tam někde začal můj a Garethův dlouhý příběh.

To jitro přišli pan Gobinius a Trisha do stáje, Trisha s pláčem. Hrozně jsem se vylekal, co se děje, Gareth mě kopl, abych se opanoval a abych přestal dělat zmatek. Dívka, bylo jí tehdy asi patnáct,

nás vzala za uzdu a vyvedla nás za humna, za obzor někam do polí. Tam již stál zahradník s pluhem a dvěma chomouty. Gareth ztuhl, zarazil se a zůstal stát. A já si vzpoměl, jak mi kdysi pověděl, na co je nejvíc hrdý, nejvíc z celé své koňské duše: „Dauphine, jsme svobodní, nikdy nebudeme sloužit ničemu menšímu než je vítr. Viděl jsi někdy muly a osly, zapřažené do vozů na seno, naše bratry, jak táhnou dlouhé klády z lesních údolí? My jsme jezdci, my jsme nad tyhle věci povznesení. Naše služba zůstane jen mezi námi a lidmi, spojením nás a lidí. Nikdy žádný záprah, nikdy žádný bič.“ Zrovna takovým bičem nad ním zapráskal ten starý chlap, ale Gareth zůstal klidný. Jeho oči se proměnily ve dva skleněné korály. No co je to, Garethe, zahartusil pan Gobinius a škaredě se zakabonil. Rozkřikl se: co je to? Úžasle jsem pohlížel na Garetha, který nyní vypadal jako kamenný oř ve výklenku Bamberecké katedrály. Nechal jsem si uvázat chomout, ale neztrácel jsem ho ani na okamžik z očí. Stál na té cestě, jen krok od oranice a obrátil svou velikánskou hlavu k Patricii. Ta, celá zaražená, jen přiškrčeně zavolala - „Tak už běž! Jdi, Gareth!“ A Gareth na sebe nechal hodit chomout, nechal se zapřáhnout do strojů, stoupl si vedle mě a na první prásknutí bičem zabral, jak nejvíce mohl. Pluh se zakousl do ztěžklého krunýře vyprahlé půdy.

Nejprve jsem mlčel, protože slova mé útěchy by pro něho zněla jistě podivně uprostřed pachu volských hřbetů, který stále čpěl z letitých řemenů a svinutých kůží, jistě by mě nebyl slyšel přes tu přihloupou písničku, jež drmolil stařík za námi. Mlčel jsem, ale on si něco stále šeptal, něco docela potichu, pro sebe. Chtěl jsem vědět co, ale Gareth se nechtěl střetnout s mým pohledem, nechtěl nic vidět, měl oči pevně zavřené. Kolem nás klapaly po cestě vozíky z města i do města, lidé štěbetali, smáli se a ukazovali si.

Práce to byla těžká, dřeli jsme po celý den. Když nás k večeru zahradník nechal stát na kraji pole u cesty, aby sám utekl před deštěm pod strom, sotva jsem stál na nohou, tak jsem se třásl. Ale můj černý Gareth, třebaže byl o mnoho silnější než já, vypadal daleko unavenější, strhaně oddechoval a stále napínal svaly, jakoby pořád ještě táhl za sebou tu odpornou kovovou věc, jakoby za sebou měl stále ještě to protivné hot a čehý.

Protože mu nebylo do řeči, díval jsem se do nebe, jak z něho padají olověné kapky, které dole na zemi zatloukají každé stéblo nemilosrdně. Díval jsem se, jak těžké mraky pomalu odplouvají, jak teplý déšť se proměňuje v slzy mé malé Trishy, která někde doma ve svém pokoji pro nás oba pláče. Protože ona tohle nechtěla, ona nás oba pořád miluje, protože se známe tak dlouho. A bylo mi úplně jedno, že jsem po kolena v bahně, bez jídla a bez podestýlky, protože jsem najednou uprostřed toho proudu z nebes neviděl ani jediný rozdíl mezi tím, co se stalo a tím, co je dnes. Věděl jsem, že jsem její a že nezáleží na ničem ostatním.

Jakoby se vysoko nad námi roztrhl šedý závoj, bouře ustala. Gareth majestátně pozvedl hlavu, černá hříva mu zakrývala výhled. Pomalu pak pronesl ta slova: „Zabiju jí, neměla to dovolit.“

II.

Když Gareth začal naplňovat, k čemu se tehdy na onom nekonečném poli našeho ponížení zavázal přísahou, netušil ještě, že v ten samý okamžik jsem i já sám sobě přísahal jednu věc. Jestliže bude chtít on Patricii skutečně zabít, pak já tomu zabráním. Budu jí chránit před každým podobným černým hřebcem, který se jí v životě postaví do cesty!

Zlé roky odříkání a tvrdé práce pominuly brzy a nezanechaly žádných hlubších stop ani na statku ani v duši mé mladé Trishy, ze které se mezitím už stala slečna na vdávání. Její krása byla tím, co na mě čekalo po vyčerpávající lopotě doma ve stáji. Pohazení, vyčištění a potom ta stále stejná, bolestí pronesená slova: „Jednou budeš králem, Dauphine. Až tohle všechno pomine, až budeme zase šťastní, budeš král všech koní!“ Ačkoliv se již od toho deštivého dne v Garethově mysli spřádaly jen ty nejtemnější hlasy pomsty, přece se při podobně dojmavých okamžicích odvrátil a dělal, že náš bláhový rozhovor neslyší. On sám již nikdy nedovolil, aby se ho ona dotkla, aby ho pohladila, vždy jen výhrzně přikrčil uši a zlostně zahrabal nohou. Patriciina slova v něm rozdmýchávala zlost, až se mu jiskřilo v očích tak pronikavě, že jsem se o ni začal opravdu bát.

Jakmile se na statek vrátila čeleď a my jsme již nemuseli každé ráno na pole, stal jsem se jejím ochráncem. Jen na mém hřbetě klusala na všechny návštěvy, já jí nesl nákup a doprovázel jí na výletech a vycházkách. Neklidně jsem přešlapoval na místě a bubnoval do dveří svého boxu, když jsem jí na půl hodiny ztratil z dohledu, když jsem na půl hodiny ztratil z dohledu Garetha.

Uskutečnil ne jeden pokus, jak se k slečně Patricii přiblížit a smrtelně jí zranit. Oháněl se po ní s vyceněnými zuby, prudce sebou škubal, vykopával nebo se stavěl na zadní. Ale naštěstí vždy narazil buď na mne nebo na pana Gobinia a my jsme mu jeho spády zarazili, pan Gobinius nevědomky, já vědomně. Neříká se mi to zrovna snadno, ale často tragédií zabránila jen náhoda. Šťastná náhoda. Jako tomu bylo jednou při žních, kdy se Garethovi sice podařilo vykopnout vrátka stáje a zuřivě se rozehnat na procházející se Trishu, ale cestu mu překřížila kolona žebříňáků naložených senem. Viděl jsem, jak se snaží vozy přeskocit, ale nakonec poznal, že by to byla zbytečná námaha a tak jen odfrkl a pohrdlivě si mě změřil pohledem, když jsme se míjeli. Tehdy už asi věděl, čím jsem byl Patricii vnitřně povinován, a proto se naše přátelství omezilo jen na posupné pohledy z jeho strany a silácká gesta ze strany mé.

Věděl jsem, že na jeho tahounskou sílu nikdy stačit nebudu a tak jsem se snažil využít k Trishině obraně přednosti, ve kterých se mi nemohl rovnat Gareth. Mou zbraní byla rychlost a tak, když si má paní neopatrně zkracovala cestu přes koňský výběh a černého inkvizitora napadlo jí rozdupat, letěl jsem před ním a v posledním momentě odnášel Patricii na svých zádech pryč z místa nebezpečí. Běželi jsme spolu, ona čelo v mojí plápolající hřívě, já otočený za sebe a sledující, jak se za námi v ohradě zmenšuje černá šmouha smrti. Stojí tam a kýve oháňkou jako kyvadlem. Ne, on nám nemohl stačit, přes ohradu se nedostal, protože neuměl ani moc dobře skákat. Zato já letěl.

Nicméně vraníkovy zlé potouchlosti pokračovaly a spíše než aby jich ubývalo, tak se množily a stály mě i Trishu spoustu slz a horkých chvil. Po jedné takové scéně jsem se neudržel a kousl útočníka do ucha. Oplatil mi to dosti bolestivým hryznutím do boku. Krvavé otisky na mé sněhové kůži vyhlížely hrozivěji, než skutečně byly, ale Patricii vylekaly natolik, že se pan Gobinius rozhodl učinit tomu konec. Ranka, která se hojila po celý měsíc a škodolibě mi připomínala, jak slaboučký jsem rytíř slečny Patricie, ukazovala taky jednu důležitou věc. Že podobné kousnutí kdesi hluboko na dně své duše prožívá i on a proto nemůže zapomenout. A tak jsem si oddechl, když jednoho dne Garetha prodali.

Moje lidská láska bude v bezpečí, to mi říkala jedna půlka srdce, ale co ta druhá? Ta mě donutila, abych jako šílenec běžel za střežením Garethova kupce, jakéhosi bohatého soukeníka. Můj černý protějšek cválal, seč mu síli stačili, já jen lehce vyklusával. Běželi jsme podél sebe dlouho a mlčky. A když se blížila zatáčka, do které by se kůň cválající podél bryčky již nevešel, procedil černý trpce mezi zuby: „Jdi už, budou tě hledat.“ Sbohem, Garethe, pravil jsem tiše a on mi odpověděl: „Sbohem.“ Tak jsem se zastavil, obrátil a pomalu šel zpátky do Stowe House.

A tak uteklo mé mládí. Bylo jí osmnáct, když se oblékla do bílého od hlavy až k patě. Když jsem jí tehdy zahlédl, srdce mě zamrazila podivná tesknost. Vdávala se, já byl zapřažený ve svatebním kočáře vedle staršího Polliana, kterému se neřeklo jinak než Pupík. Vypadala šťastně a já se bál, aby na mě nezapomněla kvůli tomu chlapíkovi v uniformě, který si jí vedl. Pan Gobinius brečel jako malý, vůbec všichni buď brečeli, nebo se smáli. Tenkrát jsem měl blíž k těm prvním. Ale potom se to stalo. Podala Eduardovi kytici a než nasedla, šla ke mně. „Jednou budeš král, Dauphine!“ pošeptala mi. A já věděl, že na mě nikdy nezapomene. Vlastně jsem byl tehdy rád, nebezpečí Garethovy pomsty bylo daleko, ale přeci – teď jí budeme chránit dva. Já, bílý kůň, a on, její Eduard.

Koncem roku jsme se stěhovali, já i ona, do nového domova. Bylo tam krásně, v Stourhead, spousta lidí, prostorné stáje, pastviny, na kterých ženci kosili po celou sezónu. Trávy jako její dlouhé vlasy, spleťané jitrocelem, meduňkou a planým heřmánkem, protkané na slunci fialovými květy bodláků a ve stínu mechem. Poznal jsem tady, jak to chodí při česání chmelu, jak se vaří zlatavá brendy, jak pro ni vypalují dubové dřevo a roztahují železné popruhy sudů. Pana Gobinia vystřídal v dobrotě pan Lodge, Eduardův otec, i když rozumět jsme si začali až později. Výběh i žlab jsem sdílel s Pupíkem. Byl to obdivuhodný kůň. Stejně jako já, tak i on od svých nohatých hříběcích let patřil mladému Eduardovi. Snad právě proto jsme si porozuměli ihned, protože on miloval jeho a já miloval jí, protože jsme se navzájem často přistihli, jak se na ně díváme, oči smutně věrné.

„Nemyslím, že by jim mohlo něco nahradit naši lásku.“ Prohodil Pupík jen tak a ukousl si zelenou kopřivu. Pálila ho na jazyku, kopřivy nenáviděl a jedl je sotva kdy.

„Jsou to lidé a my lidé nejsme.“ Sklonil jsem hlavu jako bych sahal po trávě, ve skutečnosti jsem neměl chuť na nic jiného než na cval do Stowe House.

„Co na tom záleží? My jim rozumíme. Vždycky jsme jim rozuměli! Jsme tu jenom pro ně.“ Mluvil Pupík dál a pozoroval jak Trisha dává Eduardovi do klopy něco drobného, rozkvetlého. „Umíme s nimi mluvit lépe, než dovedou oni k nám. Než dovedou k sobě navzájem. Protože - podívej se – umíme jim naslouchat.“ Vzhlédl jsem alespoň, protože jsem mu na to nemohl odpovědět, byl jsem roztřesený a namlouval jsem si, že to způsobila ta večerní rosa. Zachytil jsem ten její úsměv, který mě dost zabolet. Ani nevím proč, byla tu přeci se mnou, byla šťastná a to, že se vzdalovala po tamhleté pěšině s ním k domovu, neznamenal konec.

„Nevím, Dauphine, jestli být koněm je nebo není prokletí. Rozhodně to ale leckdy není snadné. Nemám pravdu? Dauphine?“ Zakrýval jsem svoje slzy v roztančených stéblech. Bodala mne do boků a spánků, ale duši mě to příjemně chladilo.

„Neumějí život vidět, protože nikdy necítili vítr ve vlasech, protože se jim nikdy nohy nevznášeli nad zemí. Jako nám.“

„Člověk nemá tak veliké srdce, aby trpěl jako my,“ pověděl jsem ani nevím proč.

„Tomu přeci nevěříš.“

„Máš pravdu, asi ne. Ale čemu by měl kůň věřit?“

Takhle končila nejedna naše rozmluva. S Pupíkem bylo veselo, jen když mluvil o hrazdách, o živých plotech, o tom všem, co stálo na cvičišti řadu let netknuté, protože mladý pán zapomínal na své chlapecké radosti. Ano, i v těch vzpomínkách se pro toho plavého koníka pohupoval stín zármutku. Dostihové cvičiště mu chybělo, a neuměl to moc zakrývat.

Stali jsme se tichými svědky jejich lásky, už od toho okamžiku, kdy nasedli do kočáru a my je odvezli, kam si přáli. Dny loudavého kroku nám narušoval Pontiak, mladý klacek, kterému jsme dělali poručníky. Učili ho, jak správně používat nohy, jak našlapovat po prvních podkovicích, když ještě zvyk neuspával píchání vystřelující do kopyt. Pupík se posmíval jeho nešikovnému přemetu přes překážky, které jsme mu nahrnuli do improvizované dráhy. V běhání jsem ho nechával za sebou, když jsem ho chtěl naučit pokoře a vytrvalosti, a před sebou, když potřeboval povzbuzení a odměnu za svou snahu. Tak trochu jsem se vracel do Stowe House, ale jinak. Laskavěji, lehčeji. Začal jsem totiž milovat Stourhead.

O čem se spolu novomanželé bavili, netuším ani v nejmenším, o Garethovi a jeho nenávisti však nepadlo zřejmě nikdy ani slovo, protože když jsem se jednou vracel do dvora, stál tam. Černý jako havraní křídla, ušiska bystře vztyčená, v postoji téměř vojenském, s novým postrojem. V následujícím okamžiku se otevřely dveře a rozdováděný Eduard vyvedl ven tápající Trishu. Něžně jí přidržoval za loket a pas, hedvábný šátek měla zavázaný přes oči. Smála se a pořád na něj dotírala, aby jí už řekl, jaké že překvapení pro ni má. Odkryl jí oči. Úsměv jí na vteřinku zcela povadl, objevily se rozpaky, mimoděk padl její pohled na mne. Ano, jistě, holedbal se její Duard jak mu žertem říkávala, nikdy se nezmínila, ale on sám si to zjistil a Garetha vypátral až v Londýně a teď je zase její. Radoval se tak dětinsky, že ani nepotřehl jak opatrně mu poděkovala. K vraníkovi se přiblížila nesměle, až v jeho doprovodu. Pohládila ho a Gareth dotek vydržel, nehl ani brvou. Ale proč nakonec ne, řekla si, zkusí to spolu ještě jednou, znovu. To odloučení z nich udělalo přátele, říkala jakoby pro sebe a tiskla se k dárci, Gareth jí má rád. Mé smysly se naježily, třebaže se Patricie cítila docela v bezpečí. Ne, já mu nevěřil.

Cosí mě na něm zneklidňovalo: děsil mě svým klidem přímo nepopsatelně, nebyl to totiž ten lhostejný postoj k jakékoliv události, jaký dával najevo dříve, dnes jakoby ho nějaká síla napínala, každý jeho sval až k prsknutí, byl neustále ve střehu, slídl pohledem, číhal. Nedal si s tím pokoj nikdy, ať jsem se na něho podíval kdykoliv. Při jídle, při hřebelcování, při pokojném odpočívání ve stínu za statkem. Neustále, bez únavy cosí vířilo jako úl z jeho hlavy k mým slechům. Odehrávalo se v něm jakési dobře utajené divadlo, zápasil s čímsi úporně a bez oddechu, jenomže na venek nehnul ani svalem, ani pohledem neblýskal jako tehdy. Vnímal jsem to jenom já – Trisha k němu začala získávat důvěru, Eduard nikdy neměl ani smítko podezření, Pupík se s ním moc nestýkal, ale mým obavám se posmíval

nebo nad nimi kroutil hlavou – snad právě kvůli tomu se mnou Gareth nikdy nepromluvil ani slovíčko, ani se na mne napodíval, jakoby ani neexistoval. Jednou jsem pil z nádrže a tu se v rozkmitaném odrazu zaostřila nečekaně jeho temná hlava s hlubokýma očima. Proti vodní hladině jsem si uvědomil tu hrůznou věc: Gareth nás nevidí. Nikoho z nás, od té doby, co ho přivedl Eduard na statek, nevidí nic jiného než já, jen po ní se otáčí, jen na její doteky a oslovení reaguje, jakoby všechno ostatní bylo průhledné. To mě naplnilo takovým strachem, že jsem se rozhodl, že ho nebudu vůbec zpouštět z očí. Nikdy dřív jsem si nebyl tak jistý jako nyní, je připraven zabít.

Podobný nějakému divnému zvířeti z lesů přešlapoval a točil se v kruhu, když ostatní tvrdě spali. Svit měsíce mi jeho podobu rozšiřoval ve stínohře na stropě stájí. Připadalo mi, že ty nesouvislé, přerušované, trhané pohyby, dunící kroky představují tanec. Gareth, anděl smrti, se tak oddával vzdálené přísaze, oživoval v sobě ty jiskry nenávisti, a často jsem pozoroval, jak z nich vyšlehl nečekaně plamen odplaty. Lesk jeho očí tu byl, pod povrchem jako hořící troud.

Neustálé míjení a mlčení jsem přeřal na pěšině u křížku. Zastoupil jsem mu cestu.

„Co chceš udělat?“ Otázka ho v nejmenším nevytrhla z jeho uhranutí.

„Však víš.“ Brouknul a obešel mě. „Chci jí zabít.“ Dával si přitom záležet, aby se o mě důrazně otřel bokem. V ten okamžik jsem ztratil rozum. Běhal jsem zběsile kolem Patricie, kdykoliv jsem se k ní dostal, přeskakoval jsem prkna ohrady, budil jsem Pupíka uprostřed noci, když jsem zoufale tloukl hlavou do vrat stáje, švihal jsem ocasem jako bičem. Ale věděl jsem dobře, že tentokrát nebudu moc tomu černému vrahovi zabránit v jeho úmyslu.

Stoupl si proti ní a počkal, až všichni zmizí z dohledu a pak vyrazil, vzepjal se a ona náhle ležela sama, zakrvácená, mrtvá kdesi v temnotách. Tenhle sen se mi zdával po celé týdny a já se začal bát spánku. Nakonec se to seaběhlo úplně jinak.

Patricie se chystala do města. Nechala si zapřáhnout Pupíka a oproti mému očekávání, Garetha. Naštěstí jsem to všechno viděl ze stáje a začal jsem zuřit. Dupal jsem a kopal, nasedla do bryčky. Ale uviděla mě. Na chvíli zaváhala, hledal jsem zmateně její pohled. Jenže ona se schovala pod slunečník, nemohla mě vidět. Prožil jsem tak asi deset strašných minut, po kterých pro mě přišel čeledín, aby mě vyměnil za Garetha. Ulevilo se mi. Když ho odváděli do zadních stájí, věděl jsem, že nejhorší je za mnou. Nebylo.

Ujeli jsme sotva sto metrů, za prvním rohem vysoké zdi nás zastavila. Pro cosi se musela vrátit a zrovna v ten okamžik se ozvalo drásavé zahřání, podobné spíš štěkotu deroucímu se z hrdel nejstarších jelenů. Než jsem se stačil ohlédnout, kde je Trisha, uviděl jsem černou šmouhu a oblak prachu vydupaný kdesi od zadních stájí. Byl to Gareth. Doběhne jí celkem snadno. A ona? Zeď byla dlouhá a vysoká, útekem do polí by měla stejně malou naději. Ozvala se střelba, někde už zpozorovali vraníkův úmysl, kde je Trisha? Úplně jsem jí ztratil z dohledu. Měl jsem myšlenky přeházené a neuměl jsem z nich vytáhnout jedinou rozumnou. Pupík, který všechno tak jako já sledoval, do mě strčil a houkl, ať mu zuby uvolním postroje. Udělal jsem to a on sebou párkrát trhl a byl svobodný. A teď já, volal jsem na něj, jenže on mě už neslyšel. Běžel na místo, kde se ozýval ženský křik. A co já, křičel jsem, pusťte mě na něj! Nikdo na celém světě si ale toho bělouše uvázaného k bryčce nevšímal. Jak jsem se později dověděl, Gareth se nejkratší cestou řítí za Patricií a když mu skřížil cestu čeledín s puškou, jednoduše ho srazil a nechal ležet. Patricie se schoulila do klubíčka ke zdi, jakmile na ní padl jeho stín. Vtom však přiběhl Pupík a první, co udělal, bylo plynutí do Garethovy tváře. Posadil se svým klidným způsobem mezi něj a lidský uzlíček a neustoupil.

Já tloukl boky o voj, snažil jsem se ho vytrhnout z vozíku bryčky, protože řemeny držely jak přibyté a kůži mi krájely jako nože. Nepřestával jsem ale. Jakmile se do křiku a hřání přidalo i bolestivé skučení, nemotorně jsem se obrátil a s celým vozem vyrazil zpět. K ní. Snad ještě nebude pozdě. Dorazil jsem na místo, ještě se jí ani nedotkl. Ohlédl se po mně. Všechna síla mého těla se ztrojnásobila, když jsem za Garethovými zády uviděl půlkruh podomků s provazy, hráběmi, se sítí. Černý udělal ještě poslední výpad proti Trishe, který bílý odrazil svým tělem. Pak na něj padlo snad deset smyček, na hlavu pytel a už ležel a už ho vedli mírného jak beránka do boxu.

Na Pupíka jsem si vzpoměl, až když jsem ho tam uviděl ležet. Těžce dýchajícího, na zakrváceném písku. Umíral. Oslovil jsem ho, chvíli jsme spolu mluvili, ale on se pořád díval jen do země, tak jak na ní ležel, chtělo se mu spát a jeho hlas slábl.

„Nejsem žádný silák, to víš. Uměl jsem docela dobře skákat. Snad to trochu pomohlo.“ Jihl mu hlas a ten humor, co nepředstíral, ho vytahoval pryč.

„Žije, není ani zraněná, jen vylekaná. Zachránil jsi jí.“ Chtěl jsem Pupíka oslovit jeho jménem ne přezdívkou, ale to jméno jsem si prostě nedokázal vybavit. Mrzelo mě to, protože on odcházel a já trávil dlouhý čas mlčením, které už nedokážu nikdy odčinit. Poklekl jsem na předních nohou. „Děkuju ti, že jsi to udělal.“

„Musel jsem, protože jinak bysi to udělal ty. Dauphine, už na tebe nevidím, běž pryč. Prosím.“

Rozplakal jsem se tam na místě, ale záhy mě odvedli a vítr mi ošlehal oči. Snažil jsem se nemyslet na Patricii, ale nešlo to. Bez zájmu jsem pohlížel na dlouhou rýhu uprostřed cesty. Udělal jsem jí já, jak jsem táhl převrácenou bryčku. Ten oj se ponořil do štěrku silnice a přitom rozděloval mou duši. V jedné její části byly slzy, vztek na sebe a na něj, zklamání z lidí, zklamání ze světa a ve druhé, docela maličké, zůstala ona. Ani Stourhead, ani Eduard, ani Ponti, jen ona. Čistá, bez vzpomínek nebo otazníků. Trisha.

Na druhý den mi Ponti významně naznačil, ať jdu za ním, na volném prostranství řekl, že po něm Gareth vzkazuje, abych k němu přišel, že mi něco musí říct. Odmítl jsem, nechci s ním mluvit už nikdy. Mladý Pontiak zastířhal ušima a běžel vyřídit mé poselství. Mezitím přišla ona, položila na mě svou dlaň a plakala tichým nevyčítavým pláčem. Eduard měl Pupíka rád. Truchlí. Tak k čertu, proč Eduard – ale počkat, vždyť já mu nemůžu nic vyčítat. Na mě bylo, abych Patricii ochránil. Na mě a na nikom jiném, jen já přeci znám Garethovu přísahu. Je to má paní! Odešla brzy, hladila mě po nose, drbala za ušima, ale když říkala tu obvyklou větu, tak jsem škulbl hlavou. Nechtěl jsem to slyšet, nejsem žádný král a nikdy nebudu.

Hned jak vyšla ze stáji, tak se přiřítíl Pontiak znovu, Gareth prosí, aby se mnou mohl mluvit, je to prý důležité, nebude mít klid. Žádá mě ve jménu našeho dlouholetého přátelství. Sledoval jsem branku, kterou Trisha nezavřela. Průvan do ní narážel, chvíli jemně vrzala, pak prudce bušila do rámu. Zavrtěl jsem hlavou, nechci ho vidět. Nemám, co bych mu řekl, není, co bych od něj vyslechl.

Ale k soumraku se mladý posel přišoural do třetice. Tak nějak dramaticky se uklonil a za hlasitého řehání všech koní ve stáji, kteří dupáním kopyt, rykem a šviháním ocasů prokazovali úctu zemřelému příteli i soustrast mě - tomu běloušovi vzadu, Pontiak řekl po paměti Garethova slova:

„Garethovi je moc líto, že si Dauphin nepřál osobní setkání s ním, proto mě požádal, abych Dauphinovi vyřídil zprávu, která je sice velmi důvěrná, ale tak závažná, že musí být pronesena třeba i nahlas a třeba i před svědky: Dauphine, omlouvám se ti, že jsem zabil tvého přítele. Moc mě také mrzí, že jsem poranil člověka, který se mi postavil do cesty. Jestli pro mě nalezněš odpuštění, budu rád, jestli pro mne nalezněš trest, s pokorou se mu podrobím. Bolí mě, že jsem ublížil nevinným. Dauphine, snaž se mne pochopit. Jsem kůň jako ty. A naše cesty jsou kamenité.“

Poslední slova již nebyla skoro znát v obrovském nesouhlasném hluku, takže jsem si byl jistý, že se Gareth už někde pod bezměsíčnou temnou oblohou dovtípí, jakého odpuštění se mu dostalo. Věděl jsem, že můj přítel zemřel jeho vinou, věděl jsem, že ho zítra odvedou bůhvíkam a že už o něm nikdy neuslyším, věděl jsem to všechno, co se stalo od té přísahy na poli v bouři a bídě, ale přesto jsem byl zarmoucen, že ho potrestají. Pociťoval jsem palčivými písmeny vepsanou do srdce tu jeho větu: „A naše cesty jsou kamenité.“

III.

Léta se koním zapisují do různých částí těla. Prvních pět pociťují nejvíce v nohou, další tři roky mu sedí na zádech, v osmém roce život prožívá ve svých očích a po patnáctém se všechno vnímání stahuje zase k srdci a nohám. Když jsem si šlapal životem desátý rok a mé oči začaly nejlépe naslouchat tomu, co lidé nikdy nepostřehnou, právě tehdy nám do života znovu vstoupil Napoleon. Jednoho dne totiž přinesl Eduard celý uříčený úřední list, že bude jmenován plukovníkem a že se má ihned připravit na odplutí do Holandska. Radoval se a zpíval stále dokola „Rule Britannia, rule!“, jenomže nikdo jeho

šílené štěstí nezdílel. Slečna Patricie dokonce omdlela a museli jí křísit. Jakmile však opět nabyla vědomí, pustila se urputně do přemlouvání, proseb a proklínání, jen aby tam ten blázen nejezdil, že ho tam dozajista zabijí a ona, že ho pak dlouho nepřežije! On se stále smál a těšil jí, nad jejími obavami luskal prsty.

Stál jsem na dvoře a nerozuměl tomu. Proč asi opouští svou milovanou paní, svůj krásný domov a odchází někam, kde to vůbec nezná a kde sídlí ten ohavný člověk, který jen rozsévá vzkázu a nesváry? Napoleona jsem sice neznal, kromě jména jsem o něm nevěděl nic jiného než, že je to člověk a že nějakým zvláštním způsobem šíří bídu a smutek po celém světě, dokonce až přes moře k nám na Ostrov. Jeho nejasná, mlhou a tmou zatažená silueta se mi však vždy spojila s tragickým příznakem krvežíznivého Garetha a už proto jsem se Napoleona tak obával a štítil.

V den odjezdu jsem se stal strážcem jejího Eduarda a byl jsem hrdý, že se Trisha před všemi lidmi z usedlosti rozloučila právě jen s námi dvěma. Řekla - „Provázej tě Bůh, můj černý husare!“ políbila manžela, pak seskočila z mé šíje. „A ty mi ho přiveď živého zpátky!“ Pošeptala a já jsem pokýval hlavou. Rozepjala se ve mně jakási ohromná síla, jako když pták rozepne křídla a poprvé zavesluje křídly proti výšce pod sebou. Šli jsme krokem, on salutoval, já s hlavou důstojně vztyčenou. Lidé se nás dotýkali, jejich paže jsme proploovali jako haluze stromu. Každá dlaň v kraji se otřela o jeho uniformu nebo mou sametovou hřívu. Květiny se odrážely od našich těl a my po nich přecházeli. Najednou jsem si vzpoměl na jeden tragický útržek z dětství – takové květy se házívají na rov, na dno hrobů. Ale třebaže to, co jsem spatřil v tom obraze, volalo na mne úzkostí, já jsem se nebál. A na pahorku cesty jsem se vzepjal i se svým pánem, abychom Napoleonovi ukázali, vlastně už ani nevím, co jsme mu chtěli ukázat.

Stará Evropa vypadala strašlivě, zvláště tam na té křižovatce u Waterloo, kam jsme došli. Několik nekonečných měsíců jsme přijímali rozkazy, které nás hnaly tam a zase zpátky, ale tady rozkazy končily. Tady se všechno zastavilo a stálo. Eduard a já jsme koukali do dálky, do bahna rozdupaného stovkami kopyt, na zasypaná ohniště, na rozbité žebříňáky těch hladových ustrašených sedláčků, kteří se ukryli rychle do svých nuzných děr v zázemí.

Bitva pro nás začala pozdě v noci, ale hned mě odloučila od mého chráněnce. Protože byl útok husarů odložen na pozdější dobu, Eduard velel husarskému pluku, a protože kvůli vytrvalým dešťům cesty rozměkly, rozhodl generál pan Wellington, že koně všech husarů pomohou vytáhnout děla na výšiny. Eduard se mě vzdal celkem s lehkým srdcem, nejspíš spoléhal, že se zase brzy uvidíme, ale já měl pocit, jakoby se něco stalo špatně, bouřil jsem se, ale marně. Spolu s jedním grošákem jsem táhl tu kalenou ocelovou nestvůru do strmého kopce. Dělo za námi vrzalo, jakoby se nám posmívalo, obrovská kola zajižděla hluboko do půdy, ryla v ní. Lil ze mě pot, chvílemi mnou trásla úporná slabost, která se panicky rozlévala až k mému srdci a stahovala mi hrdlo, kosti mi v těle přeskakovaly, připadalo mi, že nás ten prokletý náklad stahuje zpět do údolí, mezi rány a střelbu, mezi štiplavý kouř a vypálenou síru, mezi tančící střelný prach, mezi křik tisíců lidí a smrt desítek koní, mezi vytřeštěné oči a přímo k nohám Napoleona, který zdá se mi musel zvítězit. Kopec, na který jsme stoupali, se mi před očima proměňoval. Střídavě a hrůzně, v Napoleonovu bradu, v Eduardův husarský chochol, v Patriciinu rakev, v Pupíkova slova, ať jdu pryč. V Garethovu černou lesklou srst.

Když jsem vstoupil do války, ještě jsem neznal všechny její zákony. Vlastně vůbec žádný. Ale přesto by se nedalo říct, že jsem byl nějak zaskočený nebo zděšený, když se sprška pum, kartáčů a dělových koulí pojednou odklonila od bitevního pole pod námi, střely tam létaly z jednoho konce na druhý jako duha sešněrovaná ze samých blesků, a zprudka zasáhla i kopec, na který jsme se snažili vysoukat spřátelený kanón. Přišlo to doslova jako krvavá přehánka, hromy, až se roztřáslý všem nohy, potom rudé mžitky. Všichni kolem mě se skáceli k zemi, tvář mi polívala cizí krev, všichni byli mrtví. Strach mi dodal neuvěřitelnou sílu, mocně jsem zavolal na grošáka vedle sebe a zabrali jsme za lafetu. Už být na vrcholu, už být z dosahu těchlech pitvorných žihadel, která zohavují mrtvolu lidí i koní k nepoznání. Další salva smetla na stráni poslední zbytky života, grošákovi vedle mě chyběla půlka krku a jedna přední noha, pak jej zahalil hustý dým. Poryv větru v následující vteřině dým odehnal a já s hrůzou zjistil, že už jsem k dělu připoután jen já, grošák zmizel. Ve chvíli naprostého úžasu jsem se zastavil: rozhlížím se kolem sebe a tu vidím zbytky těl, ale nebylo možné rozeznat, zda patří člověku nebo koni. Ano, ve smrti jsme si rovni, uvědomil jsem si. Současně s touto myšlenkou mnou šublo i cosi jiného,

těžkého, hrubého. Něco se potměšile dalo do pohybu. Uhádl jsem správně, kolos za mnou mne stahoval, strhával dolů z kopce. Bránil jsem se tomu, seč to šlo, nějak se vyrvat tomu ocelovému smrtonošovi, hryzal jsem si do popruhů, ale v divém zmatku jsem drkotajícími zuby zraňoval jen sám sebe. Nohy se mi v první chvíli zabořily až po kohoutek do bahna, ale hrozilo, že si je zlomím a tak jsem s jakýmsi pocitem konečné úlevy přestal vzdorovat smrti. Vytáhl jsem přední nohy. Zubatá, nelítostná ocelová herka s tupě rozevřenou hubou jela dolů do boje jako na saních. V trnožích jí praskalo a jiskry lítaly. Táhla mě sebou. Zavřel jsem oči. Dostával jsem rány zepředu i zezadu, ze stran.

Dál si pamatuji až to, jak z hlubokého příkopu, stále ještě spoutaný tou ocelovou děvkou, zírám do zviřeného kouře. Viděl jsem tam totiž pohádkově krásného koně černého jako havran. Kamsi běžel, ale když mě uviděl, jeho krok znejistil. Hledím upřeně na něho a on se zastavuje a otáčí. Jde ke mně, je to Gareth.

Sestoupil až ke mně a osvobodil mě z postroje svými zuby, stejně jak mě o to kdysi žádal Pupík. Něco říkal, ale já ho neslyšel. Něco říkal a já vyrozuměl z jeho posuňků, že chce, abych šel za ním. A já ho následoval. Vzdalovali jsme se omračujícímu hluku, pod nohama jsem zase ucítil trávu. Stály tam asi dvě desítky koní, černí, bílí, grošovaní, zranění, plačící. Byli jsme na místě. Gareth mi dal najíst, povalovaly se tam balíky sena.

„Hlad mám, ale nějak do sebe nemůžu nic dostat.“

„Tak chvíli počkej, až se ti uvolní svaly. Dýchej z hluboka.“

„Zachránil jsi mě.“

„Mám tě rád, jen tu zůstaň, sem nikdo nepříjde a kdyby... koně přeci nemají uniformy, koně nejsou Francouzi ani Angličany. Budu rád, když zůstaneš.“

„Můj pán je Angličan.“

„Dýchej z hluboka. Měl jsi štěstí.“

„Proč chceš Trishu zabít?“

„Zradila mou lásku, mou věrnost.“

„Ale já tam tehdy byl také, a jako zradu jsem to necítil.“

„Ty jsi přeci bílý a já černý.“

Najedl jsem se a napil, celou následující noc jsme stáli bok po boku jako dva dávní přátelé. Myslím, že jsme to tak i oba cítili. Zeptal jsem se, kde je ta věrnost, kde si jí takhle přečetl. Mlčel, dlouho mlčel a pak pravil, že i já bych mohl zabít Eduarda za to, že se mě vzdal. Odmítl jsem to, on však pokračoval. Říkal mi o věcech, které jsem najednou nebyl schopen nijak vysvětlit, o věcech, které se mi na lidech nelíbí. Zaplavovala mě lítost. Rozuměl jsem mu jako nikdy, pochopil jsem však také, že mu asi nikdy neporozumím. Vzdálené rány utichly, boje se přesunuly jinam, nastal čas návratu ke svým. Dlouho, ale beze slov jsme se loučili.

Sotva jsem se s lehkomyšlným husarem opět shledal - vypadal nemálo úžasle, asi se divil, že jsem přežil, cítil jsem také, že mě má konečně tak rád jako Trisha – nastalo poslední dějství té hloupé tragédie, ve které jsem hrál tak bídnou roli. Vydával jsem se za strážce svého pána, ale dlouho jsem ho neuhlídal. Při první příležitosti, kdy jsme vjeli do boje, se stalo něco hrozného. Eduard se dere na mém bílém hřbetě k jezdcům nepřátel. Přidávám do klusu, cválám, letím. On mne popohání ostruhami, takže mnou probíhají tam a zpět ostré bolesti ve slabínách, ale já jsem je snášel rozjařeně, burcovaly mě totiž z mrákot únavy. Francouzská eskadra je už na dohled, když vtom se celá obrací. Lesklí, těžcí jakoby kamenní kyrysníci. Šalve a kohoutí peří. Všem husarům je v té chvíli jasné, že srážka s těmihle hromotluky bude tuhá, krvavá a že se o ní možná rozbijí jako voda o pobřežní skaliska. Stojíme proti sobě – já a neznámý vraník. Eduard sekne šavlí, ale kyrysník, ještě než se skácí k zemi, vystřelí a jeho kůň srazí jedním máchnutím kopyt mého pána k zemi. Oba útočníci jsou na zemi - omráčený Eduard i mrtvý kyrysník. Teď jsme proti sobě stáli my, koně. Kolem nás se ženou a ustupují ostatní, beze jmen a bez osudů. Stojím proti tomu vraníkovi, který se sklání nad svým mrtvým pánem a poznávám v něm Garetha. Chci jít blíž, ale on pohupuje hlavou. Chápu to znamení a už neudělám ani krok. Černý usedá vedle padlého. Čelem se dotýká prachu země. Krev teče od Eduardovy paže až ke Garethovi. Na co čekáš, říká mi, jdi, já mám povinnost k mrtvému, ale tebe váže k živému, tak běž, Dauphine. A já jsem skutečně šel. Můj pán ztratil mnoho krve, také dostal krátce po svém zranění horečku, trpěl vidinami a

kolikou, ale nakonec prý zemřel po jedné odpolední svačině nad šachovou partií se svou ženou, která byla tolik šťastná, že jsem jí ho přivedl zpět. Zemřel pět neděl po návratu. A já v tu dobu prožíval trojí smrt – jeho, Garethovu a smrt svých jistot.

IV.

„Jednou budeš králem, Dauphine!“ Tou větou mi tehdy děkovala, když jsme projeli s Eduardem branou ve Stourhead, když za mnou často chodila ode dne pohřbu, kdy snesla v slzách jen mou přítomnost. Děkovala mi, ale mé nitro to cítilo jako hořkou nevyřčenou výčitku.

Od toho okamžiku, kdy Patricie přestala být malou holčičkou, ale ženou, od toho okamžiku jsem si připadal stále opuštěný a ve zlatavých barvách viděl jsem vzdálenou dobu, snově neurčitou, kdy zase budeme spolu, jen my dva. Budeme se milovat jako předtím. Hry na louce a usínání v plevelném heřmánku, co je na jazyku sladký, ale v hrdle pálí. Jízdy bez sedla a oprátek, bez ostruh a bez korzetů. Nikdy bych si nebyl pomyslel, že až tohle období zas jednou nastane, že v něm bude pršet. Že se jeden druhému budeme dívat do očí jenom skrz slzy. Staré časy se nedaly už nikdy vrátit, věděli jsme to oba, byla za nimi tlustá čára Eduardova hrobu, vzdálenost mezi Stowe House a Stourhead. Jenže právě dnes jsme si byli tak blízko, jako ještě nikdy. Uviděl jsem totiž za modrými očima něco překrásného, nějaký záblesk čehosi čistého, ovívala mě z jejích očí prostá odpověď na to, proč jsem jí celá ta léta tolik miloval. A ona se najednou, ta část mne, která sídlila v ní, ona se zas najednou vrátila do mého srdce, shledala se mnou. Oba jsme se probouzeli, k novému životu. Připadalo mi, že má duši hříběte. Vyhýbali jsme se cestám, brouzdávala se bosa trávou, vlasy rozpuštěné podobně jako moje hříva. Vše lidské jí svazovalo a trápilo, vidličky, zrcadla, mašle, zůstávala se mnou na tom břehu života, kde odpočívají koně. Hladila mě, tiše zpívala a hleděla roztřeseně na ten lidský břeh, kam patří. Ale nechtěla se k nim vrátit.

Každému do života jednou přijdou, a u lidí to bývá ke konci, dny plné světla. Bílého světla pochopení, odpouštění, rozhršení. Smysly se rozevrou dokořán a přijímají smutek i radost zároveň. Život je totiž jako velká senoseč, i koukol, když uschne, krásně voní. Nebál jsem se, že je tu zas Gareth, že jej vlastní soused, pan Golding. Nebál jsem se, když mi Ponti pověděl vzrušeně, že Gareth panu Goldingovi utekl a že ukrývá se poblíž.

„Dej mi jí, prosím!“ vyzval mě Gareth, když nás dva překvapil kousek od statku. Neodpověděl jsem, ale připravil jsem se, že ho srazím k zemi, jakmile se k Trishe přiblíží.

„To je Gareth, Dauphine, náš Gareth. Pojď blíž, co jsem ti udělala já špatná, ubohá?“ šourala se k černému poslovi smrti. Z Patricie vyzářovala vyrovnanost, oddanost čemusi, co jsem pochopil až za bezesné noci. Ona chce zemřít. Děkoval jsem osudu, že Ponti přivolal stádo, že v tom kruhu těl ztratila z dohledu Garethovy oči. Šla by za nimi. Určitě. Nemám moc času, jsem už starý kůň, ale zesílil jsem hodně v tom ztraceném tažení Evropou, přestal jsem se lekat, krev mě nezaskočí a bojovat budu do posledních sil. Sedím a čekám ve stáji, na podlaze, ale nedočkám se ničeho. Čeká mě zkouška.

Druhý den na mě nasedla a jeli jsme daleko od domova, do údolí, kde klidně plynula řeka. Usnul jsem, ale neklid mě pudil k bdění. Gareth je na blízku, chce mi jí vzít. Mou lásku.

Zahřání, šlehání ocase, pohazování hlavou, funění a krčení uší. Nedám mu jí. Držel jsem si jí stále, za sebou, když vyšel znenadání z křovisek na písčitém břehu.

„Budu tě muset zabít, když mi jí nevydáš, příteli. Zbývá mi na svobodě jen několik posledních hodin v životě. Dnes nebo zítra jí musím získat za každou cenu.“

„Já to nedovolím.“ Vyslovil jsem rozhodně, cítil jsem se v té chvíli stejně silným zápasníkem jako on. „Je nevinná. Pohana, kterou se na tobě kdysi dopustila, je smyta její láskou. Jejím utrpením!“

Vyskočil a kopyty mířil na mou hrud', s vervou jsem do něho narazil bokem, doufal jsem, že ho povalím do prachu, ale jen zavrával. Využil jsem toho a oplatil mu stejným útokem: hrábl jsem po něm levou přední, zasáhl jsem bolestivě, ale on se postavil stejně jako dřív proti mně.

„Nejedná se tu o vinnu, o utrpení. Je to má cesta.“ Nechal se zas a znovu srážet na kolena, pak se mi zahryzl až do masa, bolest mnou projela a strhávala moje pohyby, mátlá můj útok. Ohnal jsem se na prázdno a on mě poranil do krku.

„Garethe, změň svou cestu. Nechci tě zabít!“

„Ani já tebe ne, bratře.“ Opět jsme se v zápase obehnuli, docházel mi dech spolu s krví. On se zakusoval a špičatými kostmi útočil na mé boky, na roztřesené slabé nohy, které se mi už už podlamovaly.

„Já musím vykonat, co mi určila má krev.“ Zasupěl. Na to jsem začal zlostně oddechovat, protože jsem za sebou zaslechl její hlásek – nech toho, Dauphine, nech ho! Vzdávala se smrti a já věděl proč. V tragických dnech se pohybovala jako v úplné tmě. Ale jsem tu já, proč nechce žít pro mne?! Chtěl jsem to smést hluboko, aby ta zlá představa její smrti odešla, smést to troufalým útokem. Snad protože jsem věděl, že bojuji proti smrti, kterou nemůžu porazit, snad proto se mi najednou zdálo jako hračka porazit Garetha. Vyrazil jsem proti vraníkovi a těžce jsem na něho dopadl, jako bych už neměl vůbec vstávat, tloukl jsem do jeho šíje svou hlavou jako beranidlem až mi z nozder tekla proudem krev.

„Víš, že se jí nikdy nevzdám. Oba to víte, ty i ona!“ Pak chtěl říct svým známým klidným hlasem něco dalšího, ale já do něho tloukl jako pomatený, nepustil jsem ho ke slovu, stejně jako on mě nepouštěl k nadechnutí. Je to tak, říkal jsem si, můžu jí bránit proti němu, ale ne proti ní samotné. Nemůžu změnit její rozhodnutí podvolit se smrti. A měl bych na to vůbec právo? V posledních ranách jsem Garetha před sebou postrkoval jako dětskou hračku, sebral se ze země a po krátkém pohledu do mých očí odklusal do lesa. Byl jsem vyčerpaný až k mdlobám, kterých jsem se tolik bál. Příště jí už neubráním.

Nazítí mě vzala na stejné místo, neřekla už ani slovo. Gareth tam na nás čekal. „Nebor mi jí, prosím!“ zašeptal jsem, ale ona jako náměsíčná vyhoupla se na jeho hřbet. Odjížděli krokem, ona se rozhlížela kolem jako malá holčička, kterou někdo vysadil. Měl jsem jít za nimi? Alespoň kousek? A mlčky jí doprovodit? Neudělal jsem to, protože Rudolfská rokle, kam mířili, nebyla daleko. Nemohl jsem se dívat na to, co se stane, slyšet to. Měl jsem jí rád, to je všechno. A Garetha také. V očích mu stála lítost, touha pomoci. Vrátil se pak ke mně, sám, usedl vedle mě a já si položil hlavu do jeho srsti.

V.

Jediný člověk, kterému jsem kdy rozuměl, si přál být koněm. Ale co koně, řeknete si, mají své sny? U mé hlavy, nad střechami všech stájí, pod nimiž jsem v životě spal, vždycky tak krásně zpívali ptáci. Už od rozbřesku. Hejlové, skřivani, drozdi a kosové, ne, všechna jejich jména neznám a myslím, že ani Trisha by nedokázala všechny pojmenovat, ale bylo jich hodně. Těch hlasů a každý jiný. Pípaly a švitořily, a jiné jim odpovídaly, odbývaly je nebo se jim vysmívaly a to jsem už věděl, že se vytrácela noc a nastává nový den. Mě se nikdy nechtělo přestat poslouchat tu písničku a tak jsem si každé ráno sliboval, že jednou, až budu starý a pro nikoho již nebudu na světě, tak budu těmhle hlasům naslouchat celý den. Ano, já si přál být ptákem. Domnívám se, že se lidem na nás koních líbí nejvíc naše veliké oči a že by se chtěli do nich také tak dlouho dívat a nepřestávat. Jenomže něco nás od podobných úmyslů celý život odhání. A tak ten zpěv a ty pohledy do očí chytáme jen tak nazdařbůh, jen v několika okamžicích. Je to škoda, proto jsem se snažil pochyvat za svůj život co nejvíce, když jsem běžel po louce, když jsem táhl káru se zelím a tuřínem, když jsem tehdy seděl u Waterloo s tou lafetou na zádech.

Když Gareth umřel, všechno se změnilo. Mohli jsme být přátelé jen po tak krátký čas, proto asi ve mně stále zůstávají ozvěny nás dvou a toho, co jsme neprožili, ale i toho, co jsme prožili. Často mě teď pálí zvláštní bolest, za noci, občas i ve dne: vidím ho, jak se vzteká na té louce, kde jsem ho poprvé předhonił, má nozdry vzpěněné a jak divoce odfrkuje, odlétávají mu od nich pápěříčka pampelišek. Miloval studenou vodu, ledově ostrou jako nůž, slastně se do ní potápěl. U té tiché říčky v Stowe House. Jak to tam teď asi vypadá? Starý pán už nejspíš také umřel, Trisha mi o něm už dlouhý čas nic nevyprávěla, vlastně od té doby, co jsme se přestěhovali do Stourhead. Ne, já vím, že mi už nikdy nic vyprávět nebude, vím, že je mrtvá, ale proč o tom mluvit?

Je mi už osmnáct let, a jsem starý. Svého stáří se už nebojím jako dřív. Jsem u hodných lidí a jejich starost o mou pohublou trosku mě občas dojíhá. Když se ozvou blesky a já se na ně dívám ze stájí, příběhnou a přehodí přese mne teplou houni. A když mi jde ráno vstávání pomalu a ztěžka, čeledín se dívá do polí a nespěchá. Ale je to jiné dojetí, než s ní. Mé roky mě netíží, protože jí mám před sebou, protože si jasně vzpomínám, že když jí bylo osmnáct, tak byla nejtěšnější, jakou jsem jí kdy viděl.

Stopy života jsou krásné v jakémkoliv věku, dokud se mohou staré oči zadívat na cosi mladého, co tu zůstane déle než vy, na něco, čemu jste se hodně podobali, když jste byli mladší. Ponti je už silný hřebec, nejlepší na celém statku. Pan Lodge si ho velmi váží, mnohokrát za den, mu nabídne kostky cukru a ten moula se přede mnou stydí si je vzít. Vždycky s takovou legrační vážností pohodí hlavou, jakoby na mne upozorňoval, jakoby říkal – a co on? A já na něj vždycky jen tak mrknu, aby si svou odměnu vzal. Je hodný a má dobré srdce. To já, když jsem byl v Stowe House a někdo by mi nabídl cukr, ani by mě nenapadlo váhat. Byl jsem na sebe v duchu tehdy tolik pyšný. Dnes už to vím, ale má pokání už jsou zbytečná. Komu bych je říkal? Když tu už Gareth není?

Hned poté, co nás našli vedle sebe, tam na poli, vystopoval nás tehdy podomek od Goldingů, takový zagroškudla a strašpytel, poslali hned pro dva zkušené handlíře. Jak jsem se potom dověděl od Pontiho, šířili se o nás nejrůznější divoké historky, že prý jsem mladou paní zalehl, aby jí Gareth nemohl pokousat, že jsme propletení nohama, že jsem mu zlámal vaz, že jsme unavení bojem a všehoschopní. Když přišli handlíři a viděli, jak mám hlavu položenou na Garethových zádech, jak je Gareth tichý a pokorně je sleduje, špatně si to vyložili a začali se bát, jestli prý je náhle nepřepadneme. Ale nic takového se nestalo. Bylo mi jakoby se probouzel ze sna, přestože jsem celou noc nemohl usnout. Můj černý přítel vstal, což lidi tak vyděsilo, že o deset loktů ucouvli, a položil se do mých rozpitých očí svým pevným pohledem. A pak udělal, co ještě nikdy v životě. Ten rozvážný, samotářský a nevrlý Gareth se na mě pomalu usmál a bylo to, jakoby mě vítal zase do života, který jsem ztratil tam někde v Rudolfské rokli s ní. „Jednou budeš král, Dauphine,“ řekl mi stejně jako ona. Nevěděl jsem, co udělat, jak zareagovat, událo se naráz mnoho věcí – Garethovi kdosi hodil na krk provaz, smýkli jím neurvaleaž zasyčel, ale nebránil se ani jediným svalem, mě obstoupili, dávali mi vodu, čistili mě slámou, pomohli mi vstát, jeho naložili na káru a odváželi pryč - a já jen stále přemýšlel, proč nás dva osud na tak dlouho oddělil. Dnes bych už neměl tolik odvahy říct, že nás oddělil nesmyslně, protože Garethova cesta byla správná. Měla smysl naší koňské krve. Musel po ní jít.

Ubohý pan Lodge, jakmile se trochu vzpamatoval ze zprávy, jež mu přinesli a která ho hluboce ranila, šel před dům, uchopil mě za ohlávku, chvíli mlčky stál a potom mě zavedl do stáje. Stáj byla plná, od všech žlabů se zvedla jedna dlouhá hlava s hřívou, když mě pan Lodge vedl až na konec, do mého koutku. Když jsme procházeli tou uličkou a já viděl nalevo i napravo tolik sil, tolik párů očí, pocítil jsem, že přišel konec mé dlouhé pouti, stáří a že teď nebudu mít důvod proč pohupovat oháňkou a vítat ráno čeledíny.

Všimli si mojí otupělosti, čeledíny nejspíš dráždila a popuzovala, protože si jí vysvětlovali jako lenost nebo bolestinství, jen pan Lodge věděl své. Jednou byl u toho, jak na mne kdosi vstáhl ruku, hrubě ho vyplísnil a poručil, že se mnou budou zacházet jako s nejlepším plnokrevníkem v celé Anglii. Od té chvíle jsem již nemusel s nikým na vyjížďku, nemusel jsem tahat bryčku ani skákat přes překážky. Jen párkrát za týden jsme šli krokem do městečka. Zhluboka jsem vdechoval vůně lidí i spálený pach silnice. Točila se mi z toho hlava, jenže právě tahle závrať mi byla tolik příjemná! Ovoce i zelenina, ryby, košíky z proutí, nové hliněné nádoby. Na trhu v Stourhead Town měli všechno. Křik kramářek a hokynářů, povozy rasů. Zahlédl jsem ho tam. Garetha. Zapřaženého do jednoho z těch vozíků pro pohodné. Teprve tehdy jsem si všiml, jak je slabý, s matnou srstí a prořídou hřívou. Hlavu svěšenou k zemi, klapky na očích, monotónně pohupoval dosud ušlechtilé vypadajícím krkem. Dodal jsem si odvahy a přešel jsem pozvolna silnici až k němu.

„Jsi to ty?“ pohodil nervózně hlavou a oslepený těmi ohavnými kusy tuhé látky na svých očích natahoval se do míst, kde mě pouze tušil.

„Ano, Garethe, jsem to já.“ Popošel jsem tam, kam neklidně směřoval přikrytý zrak.

„Dobře,“ trochu ztišil hlas. „To je dobře, že jsi tady. Nemám si teď celé dny s kým promluvit.“

Nevím, jestli zachovat si klidnou hlavu je ctnost nebo jen dobrý zvyk, ale on tomu všemu dokázal dát takovou jistotu, že si každý kuň v jeho blízkosti musel uvědomit, že stát na čtyřech nohách, znamená odpovědnost za sebe i za člověka, který na vás sedí. Protože důvěra mezi vámi a námi je zaštitěna pouze naší trpělivostí. Někdo prý kdysi řekl, že pohled z hřbetu koně je tím nejkrásnějším na světě. My koně vás na svých zádech jen tušíme, nemůžeme se ohlédnout, a proto jsme si zvykli vám

důvěřovat. Pro nás není žádný nejkrásnější pohled, pro nás je jen ten pocit tisíckrát zopakované a tisíckrát nezrazené důvěry pokaždé, když usedáte na náš hřbet.

Gareth byl vůči lidem uznalý, ctil je. Mladík jako Ponti na tohle musí přijít sám, protože zkušenosti srdce se nedají přenášet jako zkušenosti nohou, zad nebo hlavy.

Výstavní kůň Pontiak je nejrychlejší běžec na statku, před ostatními však mnohokrát prohlásil, že dokud bude s ním pod jednou střechou slavný kůň Dauphin, který dodával válečné zprávy rychleji a spolehlivěji než všichni holuby Napoleonovy armády, žádnou podobnou poklonu nepřijme. Ano, vážil si mě. Ale mám podezření, že kvůli tomu, co jsem byl. Ale co jsem dnes? Než všichni holuby Napoleonovy armády, tak to řekl. Rozmlouváme spolu u píce, na pastvinách i před stájemi, když slábne sluneční svit a my už očekáváme až přijdou lidé, aby nás před soumrakem zavedli do stájí. Jednou se mne zeptal, proč jsem Patricii tolik miloval, vždyť byla člověk a nemohla být u všedních starostí a strastí běžného koňského života, neviděla ani mou vytrvalost a ani já zase neviděl všechny její světlé stránky. Jak jsem jí mohl tak velmi milovat? A já prohodil, něco tak zvláštního a přitom samozřejmého, že nad tím od té doby stále přemýšlím: „Cit nás a lidí je jako obřad, jako slib. Máš pravdu, neznal jsem jí skoro vůbec. Její dobré vlastnosti ani její skutečnou krásu. Ale pro mě bylo důležité doufat, že taková je. Vidět v ní to dobro.“

Nevynechal jsem ani jedinkrát vyjížďku do města a stále jsem ho našel na rohu, s klapkami na očích. Mluvili jsme spolu ještě hodněkrát a já se pokaždé dověděl něco nového, o něm, o sobě, o stáří, které jsem prožíval úplně stejně jako on. Pouze v tamté smutné věci panovalo ticho. Roky tají se sněhem a opadávají s listím stromů. Jednou v září, když stálo slunce na obloze stále ještě zlaté a silné, neměl už svou potupnou clonu a plaše mžoural do světla.

„Nám přece stačí tak hrozně málo, že mám pravdu, Dauphine?!“ řekl a nastavil prošedivělou tvář slunci. Tehdy jsem se dopustil malé lži, když jsem prosil, aby se podíval do mých očí, jestli mi do nich nepadla nečistota. Vidět totiž staré Garethovy oči byl veliký zážitek. A od onoho nedělního dopoledne jsem ho už nikdy nespátřil. A myslím, že už nikdy nespátřím. Protože v jeho malém vozíku, který by snad utáhl i malý kluk, se následujícího dne objevil zapřažený cizí málomluvný hucul. Bylo mi jasné, co se stalo a když mě před každým ulehnutím tlačí mé staré kosti, tak mu přeju a vlastně i závidím tu nekonečnou lehkou louku bez ohrad a mrazů, které se na svět každým rokem vracejí drsnější a nevlídnější.

Hřebec Dauphin si až do dvaceti let zachoval dobrý zrak i sluch, ale přesto nastaly někdy chvíle, kdy se jim zdráhal uvěřit. Není to dávno, co na dlážděné cestičce ke statku zahlédl staříčkého lorda Gobinia. Jindy loudavé a posmutnělé zvíře se náhle roztrásl po celém těle, jaksi radostně, jakoby na souhlas, začalo pokyvovat hlavou a jeho oči zůstaly dlouho ukryté pod víčky, snad nechtělo, aby se jeho přelud rozplynul. Jenže ten přelud k němu přišel a poplácal ho po plecích, dal mu kostku cukru a zasmál se tak nahlas, že se Dauphin odvážil zahřát.

Lord nepřijel sám, odkudsi zpoza živého plotu přiletěla malá holčička a zatahala ho za šosy. Když zpozorovala, že jí sledují dvě hluboké koňské oči, utichla a začala se za strýčka schovávat. Tohle je naše slečna Honoria, seznámil je rozesmátý pán a vysadil děvčátko na bělouše. Dauphin nevycházel z údivu: to malé stvoření je podobné někomu, koho dříve považoval za nesmrtelného. Stejně se směje, stejně ho kraká za hřívu, chtělo by stejně letět, jak si vzpomíná. Je důležité jít dál, protože jednou dojdeme k cíli. Jednou budeš králem, Dauphine!

* * *

ELISABETH BOUNCE PERICULA OCCULTA

překlad Adam Krupička

Motto:

*Jsem ten, jehož podoba je velká.
A jsem ten bez podoby.*

z nápisu na XVIII. arkáně

Introdukce

Někdo, koho vůbec neznáte, ale jeho tvář je přeci zlověstně povědomá, upře na vás oči. Nic nechce, nepromluví ani. Jen tak stojí a hledí jakoby četl cosi z tváře vaší, o čem ani netušíte, co ukrýváte špatně, protože bezděky. A tu vám v jakémisi spásném okamžiku, neboť ten němý pohled bere si každou myšlenku, tu vám proletí mozem, a je to jako jiskra – cosi. Ale co vlastně, co to bylo? Co to náhle rozevřelo doširoka víčka z temnot? Co že to bylo za otázku?

Sfinga se neusměje, tak děsné jsou ty její rty, když netušíš, co se na nich vznáší nevyřčené. Stává se vám taky, že se před vámi náhle objeví taková představa a zírá tak bezostyšně do vaší tváře, až se začnete bát?

Rozsvítím lampu a její knot chvilku pátravě bliká. Po stěnách mého bytu, po knihách, v mé tváři. Namočím, znovu namočím, abych dopsal tuhle scénu ze svého nedobrovolného bdění. Je listopad, venku mrtvo. Pozdní chodci přikrčení ve stínech průjezdů, nikoho ani nenapadne zvednout hlavu, setkat se pohledem se mnou, s doktorem filozofie, jehož noční hodiny nejsou utráceny v rozkoších obluzujících smysly, jak by si mnozí tam dole mohli bláhově myslet. Mě v mém bdění dělá společnost pár plesnivých mozků, jejichž staletí staré teze musím znovu prožívat, hledat jejich význam, a když bych našel skulinu, je mou povinností rýpat v to otvoru logiky tak dlouho, až povolí alespoň natolik, abych do útrob Kantových, Leibnizových, Hegelových mohl vnořit své prsty jako svatý Apoštol, který ani za mák nechtěl věřit tomu, co na něho strožil jeho Spasitel. Ten, kdo prohlašuje, že vzdělání je nejlepším přítelem lidským, nikdy ještě netrval s knihou po několik let každou volnou chvíli, nebyl s knihou v úzkostných hodinách nočních zavřený mezi čtyřmi stěnami sám a sám.

A tehdy, když jsem dopsal ona hořká slova, odložil jsem násadku, vstal od stolu, oblékl se a vyšel ven. Procházím z vedlejší ulice na hlavní třídu, mířím do krčmy na starém rynku. Tam se schází, v nestejném počtu, zato však pravidelně naše společnost. Osm lidí, které nespojuje vlastně nic jiného než právě ten velký dubový stůl a ještě – jakási životní událost. Nás, osm chlapců různého stavu, různého životního osudu, různého předurčení, kdysi spojil sám císař Uzurpátor, když táhl k prohrané bitvě. Lovil rukojmí, a protože byl na každém kroku zrazován klamem německých úředních záznamů, čerta mu sešlo na titulech rodičů. Tak jednoduše jako papouch tahá planety, prý vytáhl osm listů z kartotéky matrik města Lipska, vytáhl je tak, jak šly za sebou. A my, sedmiletí, narození v tomtéž dni, uprostřed noci sešli se v předsíni baráku, který si zvolil velký Francouz za svůj generální štáb: v hospodě, který se dnes přezdívá „U Kola“. Zírali jsme na sebe, dosud skoro spící, a nikdo neřekl slova. Jak zvláštní komická situace následovala, když nás – usmrkané kluky – vzájemně představil až neosobní cize znicí fagot prvního důstojníka, jenž Imperátorovi zběžně přečetl naše jména. Každý z nás sebou trhl, když zaslechl v proudu nesrozumitelném, tlumeném povědomé slabiky slýchané z domova.

Právě mímám skromná obydlí prvních dvou svých přátel – Alberta a Benedikta. Svobodný pán Albert z Fogheimu a důstojný pán Benedikt od Svatého Nikolase. Věru, moje mansarda nemůže s

několikapatrovým palácem, ani se štíhlou chrámovou věží nijak soupeřit. Marně se snažím rozvzpomenout, kdy naposledy jsem toho a onoho „U Kola“ viděl. Ta tam byla přísaha, že každý pátek... Muzikanta Cypriána, i když on slyší jen na skladatele a kapelníka, nalezněš vždy sedět pod obrazem, a naleznu ho tam jistě i dnes v noci. David, kapitán městské posádky, ještě za sebe vzorně posílá týden co týden vzkaz s omluvou, že vojenské povinnosti nedovolí atd. Emil s Felixem dostaví se většinou, dělník s věčným hladem, kupec zas s obhroublým humorem, který lovívá ze své šňupací krabičky. Povož, žene se jako utržený. Doktor medicíny, kdysi můj spolužák, Gabriel mi stihne pokynem ruky naznačit: jindy, kamaráde, dnes mám neodkladný případ. Jaksi trpce se pousměju, co se dá dělat.

Ke „Kolu“ to mám jen pár kroků. Pozdravy, smích, tlachání. Ale já, Hypolite, po matce Francouz, po otci karbaník, měl bych vyprávět něco docela jiného než idylku, ke které mám nakročeno. A udělám to, vypovím, než nadobro zmizím, co se nám přihodilo, tak věrně, jak jsem to sám prožil, tak pravdivě, jak jsem se mohl domyslet.

Lampa rozlévá žlutavé světlo tiše a klidně, jako by chtěla část toho vnitřního míru vtisknout i mému svědectví. Ale to nejde, nevzpomínám si už sice, u koho z nás ta podivná změna vynořila se na hladinu první, ale muselo to být zhruba ve stejném období, protože dojem té sklíčenosti má podnes v mé představitivosti podobu jakési epidemie, na kterou má zemřít postupně všech osm pacientů.

I.

Na kněze v černé sutaně před zavírací hodinou nikdo ohledu nebral. Nachomýtnul-li se k nějaké hádce či dokonce rvačce, odnesl si také pár facek. Ovšem oproti žalobníkům, kteří drábovi do maličkostí líčivali, jak že jim bylo ublíženo, sluha boží rameno zákona spíše krotil, zrovna jako onehdy: „Odpusťte jim, pane, nevěděli, co činili!“ A taková slova mu obsluha restaurantu s poukazem na zkonsumované lihoviny vždycky zčerstva dosvědčila. Přivolaný strážník pak pokrčil rameny a provinilce zase pustil.

Benedikt popadl klobouk a hůl, chvátal k východu ze sálu, jenže já ho po pár krocích na ulici chytil. Nezapomněl jsi snad na naši sázku. Sklopil hlavu a mnul si čelo, i co tě vede, Hypolite. Zase se mi podíval do očí tak přímo, jako by svá slova dotvrzoval. Nu tak, usmál jsem se. Pousmál se taky a opakoval: ty důkaz proti existenci Boží, já pro. Kdo najde, dodávám, vyhrál, a kdo vyhrál, ten neumře. Nasadil klobouk, odcházel pustou ulicí. Nikdy, zavolal jsem ještě, on potřásl jen hlavou.

Pobožnost, kterou konal té noci po návratu od „Kola“, lišila se dozajista od všech předchozích. Poklekl v boční lodi chrámu sv. Nikolase a sepjál ruce. Později jsem si to vyčítal: neměl jsem ho lákat do té nerozvážné přísahy, ale zdál se klidný celý čas, co jsem ho pak vídal. Co se dělo v jeho nitru nevím, věděl to on?

Tma uzavírala všechny vchody do světa, jeden po druhém; na prahu zůstávalo jen věčné světlo vysoko u klenby a kněžův hlas ve stínu. Občas, když jeho paměť, mysl, prsty a jazyk mýjely desátý zdrávas, zadíval se do temna před sebou. Holá stěna. Pamatoval ještě, že kdysi tomu bylo jinak, že kdyby se časy neměnily, že by dnes klečel naproti oltáři. Kterého světce, to však už nevěděl. Snad Panny Marie, možná sv. Antonína. Ponořil se do meditace, avšak na nic, co by podepřelo Boží trůn v duši neznaboha, nepřišel, byl unaven. Fiat voluntas tua. Kroky odeznívající kdesi po rozlehlých chodbách.

Velmi brzy ráno, spíš ještě v noci zastal ho kostelník u té holé zdi a jak mi pověděl, velebného pána neslyšel přicházet, ačkoliv si dal záležet, aby byl v chrámu ten den první. Ten dobrý zloděj totiž ulehčoval kostelní kasičce, která se nechává – „aby se sv. Nikolas podíval“ – odemčená vždy na konci měsíce, nebylo důvodu mu nevěřit, že jej přítomnost duchovního překvapila. Ale farář se nestaral o poctivost svého vezdejšího správce, lehce se opíral levicí o stěnu a ani nepohlédna na brunátného mužika před sebou, optal se, zda si nevzpomíná na oltář, který tu kdysi stál.

„Svatého Antonína poustevníka, že bych si nepamatoval?“ rozhovořil se kostelník. „Tenkrát to stálo pana Oldřicha, vašeho milostivého předchůdce, samou starost a něco mrzutostí! Pan biskup totiž nechtěl dovolit, anžto se mu tuze zalíbil starý výjev malovaný na téhle stěně, víte?“ Kněz se nezdál být ani trochu udiven. To kostelníka mírně zarazilo, pohlédl tak jako Benedikt pozorně na bílou stěnu. Jaký přesně výjev to byl? Muž se zamyslel a zachřestil svazkem klíčů. Nevěděl. Čímž pro důstojného pána

neměl už zajímavost a tak ho nechal jít po svých. Černá sutana poodstoupila ke středu hlavní lodi. Udělala to ale zvláště: Benedikt zrak zapíchl do jediného bodu na zdi, nespustil ho ani na vteřinku a pomaličku couval, dokud neměl před očima celou stěnu. Pak ještě chvíli setrval jako by si ověřoval jakousi zjevnou pravdu, na níž přišel. Tvář mu přeletěl sotva znatelný záchvěv uspokojení.

Když za několik týdnů přijel do města biskup oslavit svátek svatého Nikolase, místního patrona a ochránce obchodníků s vínem a soukeníků, přemáhal Benedikt už od oběda s Jeho Eminencí zvědavost. Až posléze, když procházeli tím místem, dovolil si pokorně otázku. „Vaše Milost pan biskup tu kdysi obdivoval malbu, mohu vědět jakou?“ Dědoušek rozmrzele loupnul očima po černě oděném panáčkoví, který svou výškou doslova čněl ze svity jeho doprovodu, sňal mítru a zaostřil na stěnu proti sobě. Jaj, vždyť tamo ale nic už není – nemohl pastýř obce pochopit. „Přesně tak,“ uklonil se Benedikt. Takže vynutit ze mne nechtějí žádnou chvalořeč na jejich mazanici, říkal si biskup a pak dlouho vzpomínal. Až pojednou se mu tvář rozjasnila: „Zajdeme si na svačinu, pánové!“ Sbor odcházel, kněz zůstal stát jako ochromen a rozhodl se ještě k poslednímu zoufalému pokus – „Aha, ta malba, to fresco – Panna s andělem, Zvěstování to bylo!“ obrátil se stařec za mladým knězem a naposledy pravil: „Maria klečela tuhle, nebeský posel vcházal oknem a clonil si tvář.“ Pokýval nepopsatelně hlavou ten muž, kterého vozili jako svěcenou sošku sem a tam. „Tvář si clonil, protože její oči tak svítily jako hvězdy z cherubínské krve. Až ani člověkem nebyla, až viděla přímo na tebe.“

Od té chvíle Benedikt setrval v tom koutě často, jen tam se modlival. Hleděl nepřetržitě do těch míst, kam kdysi pátral prsty v hladké omítce, kde posuzoval každou puklinku a všimal si i pavučinky, to místo znával ve všech osvětleních dne i noci. A tam byl jeho stupeň nesmrtnosti, kde dumal o důvodu, proč by měl být Bůh. Ticho, které k tomu potřeboval, nacházel jen v hodinách po půlnočních.

„Modli se i za mne, bratře,“ usedl vedle něho starý jáhen Martin. Do modlitby se nikomu plést nechtěl, ale sám už všechno modlení zapomněl. „Prý ses ptal na ten obrázek, co tu kdysi tak nakvap nakreslili. To je let! No ano, jako mlynářský synek jsem do Svatého Nikolase chodíval co neděli. Požádali o kumšt Itala, stará paní kurfiřtka saská nám ho nechala poslat. V týdnu byl hotov, práce postupovala mu rychle. Tamté mazanice nikdo nezelel a za měsíc po ní nevzdechl pes.“ Zablesklo se a hrom zaburácel. Kněz chytl Martina za cíp kutny. Musel mu přece vysvětlit ty nejasné řeči.

Martinovy bílé vlasy osvětlil odlesk dalšího blesku. Bouře se rozehnala po obloze. „Od nepaměti, co kostel stojí, na téhle stěně byla scéna Posledního soudu. Při dolních okrajích šlehal pekelné plameny, nad nimi pláň s bitvou, lesy mordýřů podřezávajících krky a bodajících do žeber, tam tlupa bláznů, a zase támhle převrácené vozy, lodi na skalisku, morové průvody s bílými špičatými maskami, na horizontu šibenice a nad tím soumrak.“

Když chtěl líčit polnice a Krista panujících nad úrovní hlav, strhl ho kněz zpět k zemi – co bylo v těchto místech? Mnich váhal, až na další ostré naléhání pověděl, že snad Michael s kopím, ale hned se opravil. Dlouho mlčel a pak řekl, že na tom místě – snad – d'ábel.

II.

David si zachovával chladnou hlavu i jasný úsudek až do konce. Jeho vojenská nátura nebyla uvyklá psím žertům, ani volským nápadům. Hledíval si jediného – ženských. Pouze s nimi opouštěl „Kolo“, spolustolovnícké bratrstvo o tom vědělo a on, jakoby to měli pánové spolu předem smlouveno, jinotajně prohodil cosi o neodkladných povinnostech a oni beze všeho přikyvovali, načež se Davidova uniforma vytratila kamsi do nočního chladu. Jen sedm zbylých zasvěcenců vědělo, že krátce před tímto rozloučením ztratila se ze sálu ta či jiná tanečnice. Divilo se proto nemálo, že toho večera sebral se a odešel bez dámského předvoje.

„Říkám ti, kamaráde, dnes bude se mnou v ráji!“ odrazil od sebe jejich poťouchlosti.

Čerstvý vzduch osvěžil nohy, ale duch ztěžkl. Ten doktor, ten se má, na něho smrt nemůže a na Benedikta zas čerti, a to na vojáka štvou se oba dva. Peklu, ani smrti se nevyhne. A život že má veselejší takový šmidlal jako Cyprián. Jistou jako Emil nebo plnou mísu jako kníže. Točila se mu z toho až hlava. Husarský kabátec přes rameno a šavli hezky v pravačce. Zvedne hlavu a vidí hvězdy, a protože není

básníkem, a není ani filozofem, ani vzdělavcem, tak jenom rozhodí rukama, jako by chtěl lapnout tu křepelku, která dnes jeho muška minula

Je sám. Ne, není. Táhle, docela blizoučko na postranním dvorku nějaký panáček s panenkou laškuje. Hezký má na krčku náhrdelník. To je rubín, jako krev zbarvený. Na bílém sněhovém polštářku její kůže. Drahokam se naklání k obloučku jednoho prsu. Kapitán naklání hlavu tím směrem; psík, kterému se cosi zalíbilo a ne z toho dát oči pryč. Stál jsem a ona znenadání vyrazila výkřik tak nelidský, že se ruka, která až dosud obepínala její stehna, zarazila, aby jí v dalším okamžiku dala pěstí do obličejů prudkou ránu, až se jí z chřípí spustil proud krve. To mne poněkud vzpamatovalo, vrhl jsem se k nim – tu ruku zkroutil a pak násilníka odhodil stranou. Byla v šoku, jmenuji se Lucille, řekla v úvodu, když jsme se pak představili – já vzal surovce za hrdlo a bil jeho hlavou důkladně o stupně schodiště. Sledovala to celé, jak jsem se do detailu vypořádal s lumpem, který se sápal na její sukni – děkuji vám za záchranu, pane, snažila se usmát a už to mi mělo být varováním. Chlapisko, zkopané a vyválené v krvi a prachu vyvleklo se ze dvora – potřebovala bych ochránce, jako jste Vy, tentokrát úsměv zcela jiný, a oči... jako ten její rubín: jistě, říkaly.

Rozechvění se dotýkalo nás obou. Ona zděšená z pokusu o znásilnění, o kterém se probůh nesmí nikdo dovědět – ó prosím vás. Já z násilí, které jsem tak brutálně uplatnil na člověku, kterého jsem dosud pokládal za nejvzornějšího křesťana.

Ujišťováním, že se miliskování stalo proti její vůli, věnovala později mnoho úsilí. Procházeli jsme se dlouho do noci, a mluvili, pořád jsme mluvili. Jenže ono napětí tu bylo stále: i druhý den, i za měsíc. V její přítomnosti, v jejím jméně, v důvěrnostech, které mi dovolila, když mne nechala, abych vylovil z dekoltu jedno z jejích ňader a sevřel je v dlani, v roztouženém pohledu, v zimničním dechu, který nastoupil, kdykoliv jsem se k ní přiblížil. Když mne rubín na její rychle se zdvihající hrudi vyzval a ona usedla na mé lůžko, skoro jsem podlehl dojmům, že to napětí, to, že jsem se měnil v strunu, že je to snad láska. Jenže nebyla. Poznal jsem, když se zasmála.

„Přestaň pořád mluvit,“ úzké prsty si pohrávaly s tím šperkem. Dožadovala se jeho pozornosti jako umíněné dítě, ale sotva se k ní dostala, přebírala jí a zas zahazovala. Když je potkali známí a zastavili se s nimi, nevěděl, co by řekl. Lísala se k jeho paži, jako to dělají kočky, když si je chce kdosi cizí prohlédnout, ale z toho úsměvu nedalo se přesvědčivě vyčíst zhola nic. Tak nějak mi to sám vyprávěl, když přišel dne zemětřesení, o kterém ještě promluví, až přijde čas. Dlouze se na mne díval, Davidovu zsinanou tvář pak rozrývalo vzrušení. Potřeboval jsem, aby to uzavřela, chtěl jsem, aby naše podivné setkání odvolala, vzala zpět jako se posledním zatroubením, nějakým závěrečným signálem opouští bojiště. Neboť nedořečené věci krouží kolem mozku jako roj vos a hučí, nedořečené doráží, dobývá se na vás a nedá pokoj, dokud se neprokouše jako mravenci až na bílou lebku mršiny, dokud nejsou vyslyšeny, dokud nemají svoje místo, dokud se jim nepodíváte přímo do očí a neoslovíte je pravým jménem. Protože kdo mlčí, může říct ano i ne. A co se třepotá, neklidné a nestálé, přináší smrt.

III.

Když se smrákalo, ponocný odtroubil, začal být Felix jako na jehlách. Vrzly dveře a on sebou trhl. Líběj odpustit, o co tu jde, zastavil se u našeho stolu kolozubý koželuh, motal se do všeho, věrný svému řemeslu. „Ale, tuhle pan obchodník,“ prohodil Emil a ukázal na Felixe, „se obává, aby nepřišel pro něj někdo z domova vzkázat.“

„Hledí si svého, dědku,“ odstrčil Felix hosta, jakoby ho šlehla. Matinka, zase přijde, zeptal se nevinným tónem Gabriel. Smích kolotal – a Felix nestačil zvedat pokličky. Ať si klidně přijde! Houkl podnikatel a celý zesinal, když vešel flašinetář a prohodil k hostinskému, že se sem žene závratnou rychlostí jakási semetrika s hromským klackem. No, pane Felix, už to tak bude, kývl hospoda, načež se jmenovaný nerozpakoval a ukryl se pod stůl. Už podle kroků si poznal, že vešel kdo má pro strach uděláno. „Tu je tvůj syn, matko – synu, zde tvá matka!“ Doktor se smál, až se pleskal do steh, Bernard kroutil hlavou, Cyprián zanotil Pochod z Rinalda. Felix vyskočil na stůl, srazil všechny sklenice a vystřelil noční ulicí jako splašený kůň. Svou máti ctil, ale bál se jí. Její nesmlouvavosti ve svém obchodu. Vedl sám všechny účty a překládal jí je ke kontrole.

Kdysi jsem ho potkával, zmiňoval jsem se mu pravidelně, co se děje s Bernardem, doktorem, knížetem i Cypriánem, ostatními, že je to zvláštní, záhadné. On mne vyslechl, avšak konečně asi nakvašení dosáhlo takového vrcholu, že mi pak jednou odpověděl přímo. Nikdy na to nezapomenu: „Záhady? Jaké záhady? Já nikdy o ničem takovém neslyšel. Ostatně člověka, který má své věci v pořádku, se tyhle hlouposti netýkají.“ Během hovoru odvážil pytlík krup, namlel kávu a zpod pultu vytáhl knihu účtů. Za pár minut seděl v pracovně a přehlížel tržbu, a protože byl konec týdne, kontroloval účty za celý týden. A tam – narazil na chybu. Zívl, šel dolů k večeři s labužnickým úmyslem chybičku nalézt u sklenky vína.

IV.

Ústa se stáhla do pohrdavého ušklibnutí, prsteník s dýmavým prstenem poklepal na druhou kartu zleva, jakoby označoval viníka. Povzdechnutí a vějíř karet leží na stole. „Fortuno, proč jsi mě opustila?!“ Kníže Albert chvíli podržel otrávenou grimasu, pak mávl rukou za mizející hromádkou bankovek a mincí, načež vstal ze své hráčské pozice a rozloučil se s námi, blahosklonně, jak mu přešlo do krve z audiencí, ale přeci jaksi přátelsky. Provázen žvaněním hostinského, jež ho ihned obletoval kabátem, španělkou i nízkým kloboukem, z něhož ke své patolízalské hrůze vytřásl rukavičky. Klaněl se svému jedinému „zlatému“ hostu až do ekvipáže, až za roh druhé ulice.

Ale tam už Albert nemyslel ani na tu prostornou přetopenou díru s nízkým stropem, kam bůhvíproč ještě našel odvahu tu a tam zajít, nemyslel na nikoho z nás, jak říkával na okteto osudu, ale přemítal tiše o čemsi, co má řešení snad v Berlíně, Vídni nebo Paříži. Hraběcí syn, jedináček, neměl ve zvyku plahočit se za hříčkami politiky, jako to dělali jiní, uměl si zařídit, aby problémy přišli k němu. Znuděně pozoroval ospalé náměstí z okénka svého vozu, nohu přehozenou přes nohu, vzpřímen ve své knížecí uniformě vyšíváné zlatem, rudou, přepásaný šerpou. Ne, nebál se otázek, právních kliček a spekulací, které pravidelně zval až k sobě domů, věděl totiž, že jednání u kulatého stolu neřídívá osoba s vyšším titulem (ten svůj neopeřený hraběcí jak mohl, vyměnil za opelichaný knížecí, a dal si záležet, aby mu dodal lesku). Hlavní slovo nemá ani nejstarší, zřídka kdy nejbohatší, natož člověk s nejslibnějším úřadem. Věděl, že postupku má v ruce ten, který dovede jednat. Dokázal problémy všeho druhu pozvat k sobě do jídelny, přezout je do vlastních bačkor, opít je domácím vínem a vnutit jim své žerty. On určoval, kdy je vhodný čas na vtip, na rozhořčení, na mlčení, na slova, na gesta, na činy, na věrnost, na...

Té noci ho sešlost těch vážných zbabělců s modrou krví zaskočila. Vešel bez zaváhání do ztemnělého sálu, ale musel víceméně hádat, s kým se tu v téhle pozdní hodině setká. V záři pouze několika svíců, v přítomnosti jen těch nejstarších lokajů, kteří skoro patřili do rodiny.

„Kníže!“ zahučelo mezi nimi. Otočili se vzrušeně po jeho vysoké postavě v bílé uniformě. Stojící kruh aristokratů se rozevřel. Jsem tu, pánové, pravil dvojsmyslně, když se ocitl uprostřed nich. Jejich hra na světodějnost se mu koneckonců líbila, když už vás nevezmou mezi říšská hrabata ke dvoru a u zednářů po vás chtějí tak nekřesťanské peníze za klubovní poplatky, musíte svou roli zasvěcence trochu vychutnat kdykoliv situace dovolí.

„Tak nejde to dále více!“ úzkostně ozval se ruský přízvuk velkovévody Alexeje. „Nejde, pánové. Na tom se myslím dnes shodnou všichni,“ odpověděl Albert a dal si na čas.

„Vzpouřa,“ zahučel hrabě von Birne. Albert sevřel rty a po vojensku přisvědčil. Mohlo to ale znamenat úplně cokoli. A taky znamenalo.

„Ať žije,“ pateticky zarecitoval do slavnostní chvíle bratránek Evžen z pruské větve (ty jsi pěkný ptáček, hochu!). „Ať žije nový saský král!“

Přijal hold a hned na oplátku Albert rozdělil úlohy ve vzpouře, ostatně nestalo se nic, co by sám už dlouho nepřipravoval. A když se elita rozešla, ještě dlouho se od srdce smál, když si představil tyhle voskové figuríny jako poliry na stavbě revoluce. Inu do práce, moji milí, až bude pod střechem, uvidíme, jestli tam pro mě budete mít dostatečně útulné a bezpečné patro.

Pak už to pokračovalo jako v popletené Hračkářské symfonii. Každý měl možnost něco veřejně pokazit a nějak se kompromitovat a kníže Albert s milým úsměvem, rukama za zády vše klidně sledoval. Kruh

politických dětí se scházel každý pátek na své besídce a knížecí kašička ústupků a tahů v Albertův prospěch chutnala výtečně, byla sladká, a když jí hodný tatínek vyfoukal, ani z ní neměla hrabátka, barůnci a vévůdkové bolení. Sám nikdy nic nepodepsal, ale každý pamflet, co mířil do ulic, obsahoval jeho výpady, jeho výzvy. Ve vojenských věcech se nevyznal a ze zásady se jich stranil, ale pokaždé znal konkrétní jméno pluku, věděl, kolik dní je odtud tam, kolik mužů a kolik koní mají druzí.

Je na čase ukázat se lidem, nadnesl kdosi od stolu. Na to se hodí nejlépe baron Walter, je populární, z poslední revoluční války se vrátil jako rek, promluví s ním, řekl Albert a dál sledoval psa, který se venku honil za ocasem. Budete to vy, prohlásil hlas stroze a docela určitě. Kníže zbledl, ale jen na chvíli, než přešel od okna zpátky ke stolu pokrytém lejstry. Zíralo na něj v kruhu dvanáct párů podezřívavých očí. Na váhání je pozdě, teď vy doufejte, že budeme my úspěšní. Řekla jakási diplomatická nula a odvrátila od Alberta arogantně pohled. Zíral nejapně z jednoho obličejce do druhého. Stále táž omezená a servilní sestava, kde se tedy hra obrátila, jak to, že si toho nevšiml?

Podstrčili mu do rukou jakýsi papír a on četl, nevěděl ani co. Na balkóně svého paláce, do prvního sněhu. Vědí, mladíku, je to tak. Nechtějí být rebel? Že nemá panovník rebela rád? Jenže takový rebel, co vykročil a zůstal stát, takový to má s námi těžké. Ten dnes nemá jistou ani střechu nad hlavou. Vědí, král je milosrdnější, než červený kohout v domě. Smáli se, když mu řekli tuhle výhrůžku. Smáli se a dál žrali z jeho porcelánu. A on četl teď venku, a oni zůstali za závěsy, u plápolajícího krbu.

V.

„Žízním!“ křičí Emil a klape poklicí svého korbelu. „Hospodo, žízním!“ Krčmář zavrtí hlavou, že už mu nenaleje: máš dost, táhni se z toho vyspat. Zvedá se a odchází, neví kdy má upíto, chlap mizerná. Ale peněz na pivo se u něj najde na celý večír. Utře protějščí stůl, mít takovou ženu jako má on, ani bych paty nevytáhl. Loudá se Emil k domku, který kdysi postavil jeho otec zedník se strýcem tesařem. Světlo už nesvítí, Maruška spinká u maminky, tiše se vysvlékl v kuchyni a natáhl se na lavici. V tu ránu usnul. Spánek mu vycházel naproti, tělo vědělo, že za čtyři hodiny bude zas pracovat. Z těch několika hodin v noci, z těch jednoduchých snídaní a sytých obědů, ze smíchu dcerky a z pohledů svojí manželky živ byl a díky nim patřil mezi nejvzornější části textilní fabriky za mostem.

Ráno před pátou, když procházel branou továrny, zvedl oči a uviděl štíhlou postavu v dlouhém kabátu a vysokém klobouku. Pan majitel s rukama za zády vítal tímto ostražitým pohledem všechny své duše. Zdálo se, že nikoho z nich ani nevidí, ale jeho rty se neustále vlnily. Snad počítal, snad si pro sebe uváděl jména těch, kteří procházejí.

Složil svou brašnu s obědem ke stroji, u něhož roky pracoval. Snad stále na to samé místečko. Pozdravil souseda a pustil se do kontroly, než perotina ožije. Pracovalo se na všech strojích i po celou noc nepřetržitě, ale před jeho směnou právě byla ona půlhodina ticha, kdy všechno v rozlehlé hale mlčelo a kdy kola, stavy i válce odpočívaly. On stroj vždy probouzel, nikdy ho nevypínal. Stavy rovně za sebou, válce klečí, kola stojí. Jeden příkaz dolů, jeden nahoru a roztočit hřídel. Pak se stroj nadechne a začne běžet. Toho rána však, ačkoliv bezmyšlenkovitě učinil kroky, aby stroj uvedl do chodu, toho rána však nic se nepohnulo. Zaskočen úkony zopakoval pomaleji a svědomitěji. Ale opět nic. Jeho udivení rostlo, a snad by i volal o pomoc, ale chvatně postoupil do středu strojovny a zběžně provedl potřetí, co bylo třeba. Zadával se na hlavní a nejrychlejší kolo stroje. Nic. Nic. Vteřinu dvě nic. A tu najednou, pomalu začalo se kolo otáčet. Stroj pracoval a on vyšplhal se na povrch, za dvacet let prvně se mu taková příhoda stala.

Soused si Emila povšiml a pravil přes rameno: „Kolego, kamaráde, nejsme mašiny! Jsme jenom lidi!“

Přišlo poledne, vybalil oběd od ženy. Čočka, mlaskl kdosi, kdo právě šel kolem něho a vdechl vábivou vůni pokrmu. Čočka, tak dobronká a zdravá! Směna pokračuje. Před koncem dne proběhne mezi lomozícími stavy inženýr. Bílá košile, vesta s hodinkami. Oznamuje, že pan majitel je spokojený a že zvýšení mzdy je hotovou věcí, od dalšího měsíce. Emilovi to šlo jedním uchem tam, druhým ven. Sebral brašnu a za dvacet minut seděl doma za stolem u večere. Políbil ženu, pohlížel si maličkou a odevzdal se spanku.

Po probuzení ho čekala polévka a krajíc chleba, manželčiny ruce mu žehnají a podávají misku s obědem, dává jí do brašny a odchází. Aby viděl štíhlou postavu na vysokém ochozu, aby odložil své věci stranou, aby probudil stroj. Mechanismus se rozběhl a pravidelně duněl, jak měl. Jenže Emil – musel se stále přesvědčovat, stále kola prohlížet. A tu ho napadlo: že mezi těmi stovkami zvuků, mezi těmi železnými rarachy slyší zřetelně a jistě sotva znatelný vysoký šum, který vydávalo to hlavní, středové kolo. „Kolego, kamaráde, nejsme mašiny přeci, jsme lidi!“ ozvalo se za ním. Soused se usmívá. V té skleněné a ocelové hale nevíte, zda se vám vysmívají, nebo s vámi žertují.

Naobědval se, pracoval a šel domů. Pak minulo jednotvárně několik dnů a týdnů. A kolo mluvilo k němu dál. Směny ubíhaly pravidelně v rytmu turbín a pák. Až jednou přinesl mu inženýr, bílá košile a vesta s hodinkami, psaní od ženy a v něm stálo mnoho věcí: že už nemůže to mlčení doma vydržet, že má muže, co jí odpovídá stále táž slova, manžela, který se neptá po dítěti, lidskou bytost, která odměňuje pohyby jako hračka na péro a že s takovým žít nemůže. Inženýr ho vzal kolem ramen: „Brachu! Jak tě tak vidím, zoufáš si, ale já říkám, že nejsme ještě odepsaní, což? Hlavu vzhůru!“ A on zvedl hlavu vzhůru a uviděl štíhlou postavu s kloboukem. Byl totiž druhý den ráno a on prošel branou ke stroji. Soused zakroutil hlavou a zakabonil čelo, pronese nějaké moudro? Emil odchází dolů, do strojovny, aby sledoval své kolo. Nemá se to, kvůli bezpečnosti, ale Emilovi je to jedno. Stačilo by, aby se jediné i nejmenší kolečko o vlásek vychýlilo, o mžiknutí zdrželo a celý stroj se na tebe vrhne, rozsápe tě za tvou chybu. Ale Emil neslyší.

VI.

Doktor to tehdy asi začal, když o tom tak uvažují. Ne, že bych si přímo vzpomínal na jeho proměnu, ale muselo to tak být. Jestli jediný z nás by mohl odolat malomyslnosti, pak jedině on a žádný jiný. Znal svou medicínu, kterou se holedbal jako nejželeznějším zákonem, měl svou brašnu s instrumenty, kterými zaháněl bázlivé čumily, měl svou lulku, ze které onoho večera vypouštěl mračna modré mlhy. Byl to jeho způsob, jak zprotivit křiklounům jejich krákorání. Tak se totiž vyjadřoval na adresu těch hostů, jež nemajíce hlasu ani sluchu, natož studu, nechali se svést Cypriánovým vrzáním k čemusi, co zvou ostatní zpěvem. Pohled na dusivým kašlem zmítané muzikusy mu byl velkou zábavou, pod fousy probublával mu úšklebek zdravě škodolibý.

K půlnočnímu však vyuzený felčar mrzutě zaskřípal zuby a dočista bez tabáku a s vyhasínajícím přítelem se zvedl od stolu. „Zkonzumováno jest!“ A jakmile jeho korpulentní postava nabrala kurz právě ke dveřím, věděli jsme, že již zhora nic nemůže ho zdržet ani o půl minuty.

Uprostřed ulice stanul, opřen o svou sukovici, zíral na ponocného, jako by to bylo strašidlo. Když ten odtroubil svou průpovědku o ohni, který má být uhašen, a večerních pobožnostech, které stejně všichni prospí nebo promrdají, odplivl si za ním doktor a zakroutil dotčeně hlavou. Ještě ty do toho, chrobáku, oheň už zhasnul i bez tebe, pravil podrážděně a vykroutil palcem z fajfky popel.

Mokrě dláždění lesklo se mladou nocí a tu a tam probleskla podél zdi zelená jiskra. Kulatá, přízračná. Mizela a zas se objevovala. Šla tiše v jeho stopách a nenechala se poznat, ani když si na ní několikrát počkal. Oslovil jí. Zelené plameny zhasly.

Volají ho. Co mi chcete, odpovídá, ale hlas se náhle přihlásí za jeho zády docela určitě: „Doktore, jdete jak na zavalanou. Malá stůně.“ Tatík s šedinami a roztřesenou bradou. „Asi umře.“

„No, to se na to podíváme, vážený!“ Pokročil ke schodišti lékař. „V mém obvodu mi nikdo bez dovolení umírat nesmí!“

Našel nahoře, v podkroví, dítě asi desetileté. Ručky způsobně na pokrývce, hlavičku nakloněnou k matince, která už – ho asi viděla mezi andělíčky.

Zatracená ženská nátura, zabručel pro sebe Gabriel, však já to svaté umírání, tu tvou funebráckou veteš vykourím z pelechu. Pohodil brašnu na stůl vedle, vykasal si rukávy a zhurta se ptal – kde, jak moc, co tohle, co tamto, zda-li to, jestli tamto, načes nařizoval, zakazoval a smál se. Hodně se smál. Z pod lůžka nemocné dívenky vylezly ty zelené plamínky, co ho sem tak samy přivedly. Zápal plic teď v listopadu, slečinko? Divil se a drbal kočku za uchem. To snad až v zimě, na podzim jsou v módě zažívací obtíže, víme?

Tatík mu podával klobouk a on, doktor medicíny, ačkoliv všude tvrdil, jaký je duševní život bohapustý výmysl, ihned vytušil, na co se ho chce táta, který na svém kvítečku tak visel, zeptat. Uhodl to, proto mu vyškubl hučku z ruky a ostře zavrčel: „Ale kdeže, holka bude zdravá na to švec, servus!“

Sotva překročil práh svého bytu, hnali ho zas jinam. Tentokrát daleko, mimo město, mimo kraj, do těch lesů, které jsou od světa vzdálené, téměř chirurgicky oddělené. Kde stoná se pomalu a léta. V dostavníku seděl té noci jen on a jakýsi kněz. Ani ne čtyři míle za Lipskem je zastavila mladá žena v hedvábné kápi. Byla prokřehlá a promoklá, prosila oba muže, zda by mohli snést její společnost, alespoň než se dostane za hranice okresu.

Chovala se důstojně, s grácií. Třebaže jsme na prvý pohled poznali z jednoduchého střihu jejích šatů a prostoty vystupování, že není z urozených kruhů. Budila stále jakýsi odcizující respekt.

Přejeli sotva pár mostů, v místech, kde se údolí svíjí, než se poddá hvozďům, rozpoutala se vánice tak prudká, že se doktor rozhodl zůstat v některém hostinci na noc. Kalvínský predikant se rozloučil a zanedlouho odešla i ona. Gabriel našel přístřeší v kamenném domě blízko jezera. Položil se na postel a hodlal čekat do rána, až bude možné v cestě pokračovat.

K ránu se měnili koně, trvalo to dlouho a tak šel do stájí podívat se, oč jde.

Nikoho jsem tam nenašel, jen tu dívku z dostavníku. V rohu stála mladá klisna, které se narodilo mrtvé hříbě. Neznámá smutnou scénu pozorovala a zdálo se mi, že jí velice silně prožívá. Přistoupil jsem k ní a chvíli jsme mlčeli. V tu chvíli stalo se vyprávění doktorovo přerývané. Pak mě vzala za rukáv a zeptala se mě: Myslíte si, že to chápe? Nevěděl, co odpovědět, prohodil něco v tom smyslu, že zvířata netuší nic o smrti. Ona nervózně pohodila hlavou, ale dál již mlčela. Konečně přepřahli a mohli jsme jet dál. Znovu jsem pocítil ten její stisk, tentokrát se zeptala docela tiše, jako by nechtěla, aby jí slyšel někdo jiný, než já, ačkoliv jsme byli sami: Kde berete tu jistotu? Ovanul ho chlad. Po zbytek cesty si spustila kápi hluboko do tváře. Nepadlo již ani slovo. Jak proběhla návštěva pacienta v černém lese, nevím. Když jsem ležel nahoře v potměšilém pokoji, nemohl jsem vypudit z mysli ta její slova, nemohl jsem se zbavit velikých kalných očí zvířete, jež dýchalo do tváře smrti. Cosi horkého je stále svazovalo, spojovalo. Vstal jsem, přecházející místností padal ze mě strach jako špína. Náhle se daly věci samovolně do pohybu. Smysl slov se smyslem činů. Srdce mi mohlo vyskočit z hrudi, tak živelnou silou jsem ve svém nitru dosud nezažil.

Nahmatal nástroje, chvatně se obléká, za běhu slyší tu otázku, na kterou chce odpověď. On sám chce tu odpověď znát? Nebo to někdo druhý v něm ptá se jeho?

„Pane doktore, já umřu, víte?“ vítal ho pár dětských očí, tehdy byl zanícený horečkou snad víc, než ta, které prorokoval pevné zdraví před týdnem. Den ze dne, jak umírala mu před očima bál se. Bál se ohlédnout za jmény těch, které léčil. Když procházel kolem hřbitova. Bál se rozevřít svoje učené knihy, aby na poslední straně nenalezl jedinou možnou výslednici každého života. Bál se pohlédnout zase do těch rozšiřujících se zornic, protože i když byla natolik slabá, že se ho nemohla optat po svém konci, on to četl na dně těch velkých průzračných očí. Otec nemocné ho jednou vyprovodil slovy dosti rozhodnými: jestli nám zemře, zabiju Vás! Za tu vaši naději. Jestli zemře, nepřekročíte náš práh, protože Vás ten omyl bude stát život! A on lhostejně pokrčil rameny, neboť v jeho nitru se hromadila všechna ta ohavná pravidla hra na zdraví a nemoc, a chtěla ven. Neptal se už lidí po zdraví a co jim schází, protože věděl, jakou musí dostat odpověď, protože snazší bylo ptát se, čeho se jim dostává.

VII.

Cyprián, s rukama v kapsách a kloboukem ke straně zamířil na své obvyklé místo do první řady, „jde se kapelníkovi dýchat za krk“. Návštěva opery byla pro něho životní nezbytností, podobně jako služby lazebníka, čerstvé meruňky a šálek čokolády, obrázkový časopis pařížské módy. Kde na to bere, ten houslista s houslemi na dluh, ten přerostlý chrámový soprán? Dojemná scéna s prázdnou pravou kapsou obrácenou na ruby před nakvašeným hospodským byla na programu i tentokrát.

„Přijmi mou duši, ty vznešený!“ strkal Cyprián pupkáčovi pod nos svoje skřipky.

„I čerta, jedeš!“ osopil se na muzikanta. „Bůhví který Žid si tuhle svou zástavu pozná, a co já pak?!“ Vztekle vylovil pan hospoda z kapsy kus křídý a dal se do psaní na rám dveří do kuchyňky vedoucích.

Cypriánek si složil své instrumenty a křepce vyrazil ven. Uměl s penězi zacházet, i když vlastně žádné neměl. V tom bylo celé kouzlo. „Hej, pane fagotisto!“ Ohlédl se po chlapíkovi, co ho tak neslýchaně urazil. „Padesát i s úroky!“ Cyprián se ušklíbl a pokračoval v cestě. „Naposled si výprasku unik jen tak tak. Naval aspoň půlku!“ Cyprián se rozesmál. Až se posluchači otáčeli. „Aspoň něco drobných, kamaráde!“ zaškemral plačtivě. Pan první houslista ho odvalil stranou, pak tak mimochodem sáhl do kapsy. Chytej, cardilino! Ano, míval totiž dvě kapsy náš Cyprián: když foukal a vrzal v hospodě do tance té nezvedené chase, když se ládoval syrovou cibulí, chlebem a pivem – neměl v pravé kapse nikdy ani floka. Když v opeře rozestavěli na pulty nové party, nikdy nechyběl, pil šampaňské na zdraví zpěvaček a na zlost kolegům, jejichž práci strhal – to ovšem z levé kapsy tahal jednu zlatku za druhou.

Dávají dnes Kotzebuovy Ruiny, pánové, to se Cypriánkovi asi mocli nezavděčí, rokováno za jeho zády, aby to slyšel. Beethoven, Beethoven musí uspokojit každého, hotový génius, odpovídá pošeptmo druhý recenzent a odborník Cypriánek jenom pohrdavě oduší: „To se neví!“ Nerušit, ticho, dost, vy uličníci, vzmáhá se proti této hudební diskuzi nevole v publiku, ale Cyprián dál vykládá zcela nerušeně a nahlas: posmívá se klavírnímu doprovodu, kárá tenoristu, dupáním paroduje rytmus mezihér. V dobrém rozmaru, ruce křížem na prsou je připraven vypískat sbor: jeho mistrovský kus, vrchol této živé operní recenze. Sbor dervišů putuje na scénu. Je tohle tanec, balet, nebo sbor, váhá a v duchu hněte ironickou glosu. Hlasy dervišů provázené zvonky, tubami a bubny promluví. Smějí se mi, bleskne mu hlavou. Nesmysl, zabručí si, ale třaslavý zpěv, který se vlní ve vzduchu, jako šlehnutí biče neustává v té provokaci. Hudebník se mimoděk otočí za sebe, družstvo posměváčků strnule naslouchá, šero v sále zdá se snad ještě hlubší než ta temnota křepčící na jevišti. Pozorně se zahledí na ty postavy zahalené v řízách, postavy neklidně pochodují v kruhu. Aha, uklidňoval se, to ty činely, nejsou moc obvyklé. Jenže tahle jistota zmizela tak rychle, jak se objevila. Oči těkají z kroku dervišů, z tanečníků do orchestřiště – tam vše beze změn: hudba hraje, kapelník mává rukou. Cyprián dosedne zpátky na sedadlo, ústa otevřená. Dervišové na jevišti víří, rotují. Chvilí trvalo, než vůbec pochopil, že ten pohyb je dvojí: velký kruh všech dervišů, a malé divé kruhy, jak se každý z nich otáčí na místě. Nevydržel to už, i když se snažil svoje nadšení potlačit. Stoupl si a křičel „bravo“, pak dupal a tleskal, načež v té horečce opustil hlediště a nejkratší cestou mířil domů.

Hypolite, umíš to, že? Zapisovat noty podle diktátu, křečovitě mě sevřel paži, když jsme se předtím málem srazili na ulici. Neumím, jak bych to uměl asi, nevíš? Pojď, budeš mi dělat linky, táhl mě přeci za sebou. Šel jsem. Takhle cestou pobral ještě asi čtyři známé i zcela neznámé kolemjdoucí. Vtrhli jsme všichni jako velká voda do toho malého marnivého muzikantského bytu. Cyprián dost nevybíravě probudil ženu a děti vyhnal z postele. Než ho však napadlo zapálit svíčky, překáželi jsme tam staré paní Cypriánové, která se poděšeně ptala, co se děje. Avšak skladatel pan Cyprián, jež se rozhodl napsat operu, která ho právě napadla, dal se do poroučení. Rozsádl nás kolem stolu, sám sedl za piano. Děti a méně nadaní jedinci rozřezávali archy papíru a rýsovali na něj notové linky; jedinci schopní – což jsem podle všeho byl i já – měli úlohu významnější. Dostali instrumenty a přehrávali s Cypriánem a s chybami pasáže, které rychle vrhal na ještě vlhké řádky. Napiš mi libreto, honem – užasle jsem na něj zíral. Nezáleží na tom, tumáš a piš! Podal mi jedinou knihu, co měli doma: první díl z Klopstocka. Manželka v nedbalkách a tchýně ze samého leknutí místo poroučeného punče svařily ocet. Cypriánův génius se činil a do rána byla opera na světě. Padlo na to šest balíků papíru, množství jinak spotřebované asi za dva měsíce, padli jsme všichni únavou. Ne tak Cyprián, pobrukuje si dervišovskou notu svázal Oidipa, tak se totiž ta slátanina jmenovala, a pelášil zpět do opery, kde si ještě ten den vymohl prosbami a pohrůzkami okamžité uvedení. Vše se zběhlo v takové šílené rychlosti, že se nikdo nezmohl na odpor a za dva dny usedl netrpělivý tvůrce do lóže, aby inkognito sledoval svůj triumf. Obecenstvo velice slušně celou dobu mlčelo jako zařezané, rozpačité pohledy Cyprián neviděl, nemohl přes své nadšení ani vidět. Vlažný potlesk. Ty hlomozné sbory a víření bubnů, jásoť trub a nápěvy horkou jehlou proměněné v árie, odbyté recitativy – propadly.

Zklamaný autor se na několik dní zavřel do své pracovny a nevycházel. Pravda, vycházel k jídlu, pak se ale zachmuřeně díval do talíře a neproněs ani slovo. A já vím přesně, s čím si pohrával jeho sluch i všechny smysly. Občas klepal prsty do desky stolu. Tanec dervišů.

Když si už žena dělala starosti, vyšel vítězně na práh kuchyně a mával stohem partitur. Nový Oidipus! Starý je mrtev! Sedl za klavír a narovnal si před sebe titulní listy přede hry. Nedá se to srovnat. Karlíku, upaluj, svolaj všechny tatínkovi přátele, poručil a zas vážně pokračoval ke své baculaté blondýnce – první verze, ani myslet na to nemůžu, obyčejný panák z hlíny. Zahrál živě deset prvních taktů. Teď to teprve má duši! A mělo – večer nám operu přebral, jídelna i přilehlé místnosti přeplněné posluchači, ba i na schodech mnozí stáli, před dveřmi bytu. Byl mírný, pozorný a soustředěný, po neurvalém nadšení ani památky. Melodie spletené a pevné jako lana, za která táhl nás do slz dojetí i radosti. K jedenácté, kdy vysílen vyčerpáním nejspíše se zvedl od kláves, našel nás v tichém úžasu a pak se rozlehl hluk, úplná bouře. Pod okny, zástupy aplaudovaly a znělo jeho jméno. Nesměle zamával.

Doprovázený svými syny, do jeho rámě zavěšená manželka, došel až ke klavíru velkého orchestru městské opery a odehrál celou premiéru. Uprostřed druhého aktu se mlčícím publikem rozlehlo pískání, navzdory tomu byl akt dohrán i dozpíván. Během aktu třetího začali odcházet nejen posluchači, ale i zpěváci a někteří členové orchestru. Autor, hrdina, se strhanou bledou tváří zůstal za klavírem a dál řídil ztracenou truchlohru. Závěrečný sbor nepřišel nikdo přednést, odehrál ho sám s jediným hobojistou, svým strýcem, a dvěma houslisty, kteří si od něho vypůjčili před pár týdny nemalé a nedobytné sumy. Vnímat začal až za několik hodin. Otevřel oči a uviděl strop své ložnice. Nepromluvil, dokud nerozdělal v krbu oheň, pak do něj hodil svou operu. Jeho manželka před ním klečela, sledovala, jak plameny hltají to nejlepší, co kdy zaslechla z duše svého Cypriána, ale chápala, proč to udělal. Život skladatele se zas tak často nemění, rozhodně ne tak zásadně, jako život Cypriánův. Nemluvil, chodil hudbu poslouchat do chrámů a do lesů. Všiml si všeho, v čem hudba svými zárodky klíčila a vrůstala do duše člověka: zvony ho učily, učili ho ptáci, žáby v rákosí u řeky, zvuky, které vydávalo tesařské dláto rozčesávající v sukovitém špalku vousy proroka. Hodiny a hodiny trávil se svou rodinou a stal se otcem, o jakých káže z kazatelny kněz. Così si dával za vinu a až tehdy – toho nedělního jitra – kdy usedl před prázdné archy partů potřeť – tehdy si odpustil.

Oidipus třetí byl jeho tajemstvím, které si schoval pod kabát, když šel do opery na Lorzinga. Seděl v poslední řadě, takže se k němu ty ostré a krkolomné koloratury prodíraly přes vzdechy nadšení a výkřiky souhlasu. Tam tedy pochopil, co se na ubohém Oidipovi při premiéře nelíbilo. Duet kontratenoru a sopránu, všude krokodýlí slzy. Smál se hurónským smíchem, smíchem Gullivera, obra mezi trpaslíky. Prastarý ještěr se zřetelně pohnul v sále, očima všech šosáků obrátil svůj smrtící pohled přímo na něj. Chtěli ho vyvést, bránil se a samo Umění se jeho ústy vzletně ohradilo proti té kočičině. Vrhli se na něj a když mu pod košili nahmatali partituru, kdosi vykřikl: je to blázen, a tak poprvé veřejně zazněla diagnóza, kterou pak opakovali muži vědy v příslušném ústavu.

Il terremoto

Blížila se zavírací hodina, krčmář klímal na stoličce v koutě. Z výčepu dávno vytratil se i poslední stálý host. Zůstal jsem sám. A najednou seděla přede mnou. V levé ruce balíček zpuchřelých karet.

„Chcete znát svoji budoucnost?“ zeptala se bez úvodu.

„Ano, chci.“ odpověděl jsem. „Chci znát svoji budoucnost,“ rozmrzele jsem odsekl, protože jsem netoužil být vystaven žádnému dryádnickému divadlu. Mít raději už celou tu věštbu za sebou.

Její tvář, snědá a cizokrajná, v tu chvíli jaksi podivně strnula. „Stane se podle vašeho přání,“ pronesla. Čekal jsem, že rozloží tarot, že mi bude číst z dlaně, ale ona jen vstala a odešla pryč. Bylo mi to lhotejné. Na to jsem upadl do mráкотného spánku, který na mne už dlouho a vytrvale dorážel.

Restaurant „U Kola“ ten týden vlastně ani vůbec nezavíral, v atmosféře všeobecně rozjitřených nálad zvyky přestávaly platit. Počínaje cenou zeleniny, konče cenou svobody, vše, dočista vše se nyní řídilo jen momentálním rozmarem, tím, co kdosi mimochodem prohodil na ulici. Směr hovoru řídili ti, co nevěděli o čem mluvit. Kam jsi pohlédl, tlačili se zevlouni jakoby se na někoho nebo na něco čekali. A všichni chtěli být u toho, a zdálo se, že už mají kapsy plné kamení, až se ona návštěva objeví.

Z šířitelů klepů stali se šířitelé osvěty. Dva takoví usedli k protějším stolu, počkat si na noviny. Jejich debata, do níž jsem se zaposlouchal, křížovala mé vzpomínky.

„V tom blázinci míval záchvaty. Takové ty příšerné – pěna u huby, nepřičetnost, chápete ne?“

„Co do záchvatů?“

„Slyšel jsem to koncilium, prý ještě jeden podobný a je po něm. Srdce, mozek, chápete ne?“

„Zajímavé, laik tomu tolik nerozumí – vyváděl prý i nějaké kejkle s tou muzikou.“

„Inu, mánie! Trpěl něčím takovým, jako že mu v kotrbě pořád hučel nějaký motiv či tak. Dokonce tvrdil, že nějaké dvě půlové noty na něho civí jako oči. Má ale nebožák štěstí, měl, že jej dostal do rukou lidumil Vorago. On používal ty moderní metody: třeba mu ukazoval několikrát za den housle, ale ani jednou se nedotkl strun, postupně u něho ničil tu prudkou spálu mozku...“

V cele bez postelí, jen se slavníky, s mřížemi na oknech a s neustálým řevem šilenců, jak se tam mohl Cypriánek mít? Dobře, hořký úsměv. „Kolega“ ze sousedního lůžka, snad někdo z úřadu, tvrdí stokrát denně, že je spravedlivý jako orákulum, přes hlavu má přehozený krajkový ubrus jako soudcovskou paruku. Cyprián nikdy nezahlédl jeho tvář. První týden ho sužoval osud třetího Oidipa, když viděl, do čeho balí tabák doktoři, vše mu bylo jasné. Upnul se k jediné věci – kterou by snad mohl pochopit takový Beethoven nebo Monteverdi, ale ne oni. V duchu komponoval jedinou skladbu, harmonii sfér. Hodiny a hodiny, i v noci, sledoval špehyrkou dveří staré oprýskané housle na ředitelském stole. A jak mu je den za dnem odpíral, jak se z vidiny těch houslí ztrácela každá naděje na zvuk, reálný a osvobozující, vluzovaly se do jeho ideální hudby d'ábelské disharmonie. Jednou ředitel ústavu s vlídnou tváří popošel ke krbu a gestem přátelským položil nástroj na hranici hořících polen. Jste uzdraven, znělo kdesi v pozadí jako generální bas k jeho mohutnému sboru, který mu duněl v mysli. Housle úpěly, praskaly a ten kvil obracel Cypriánův vznešený kánon v cosi nepřátelského, výsměšného a krutého.

„Nepovídejte, vzpoura?!“

„Baže, to jsou ty volné lidské metody!“

Musela to být souhra náhod, jinak si nedovedu vysvětlit, že se tak nepraktický člověk dovedl zmocnit celého ústavu, osvobodit všechny bláznů a zavřít zřízence do komory na zásoby.

„Kravál jako z pekla,“ kroutí hlavou první diskutující, „vypustili domácí zvířectvo, všechny cennosti rozbili a vyházeli z okna. A on jen pořád hrál na ty svoje skřipky. První co udělal, když se jim vytrhl, totiž bylo, že skočil a vytáhl je z krbu. Idiot!“

„Dál jsem to už slyšel – prý zas pěna, nepřičetnost, a najednou – rup a byl docela tuhej...“

„I ne, já slyšel, že ho zabil ten jeho kamarád. Ten s tím ubrusem na hlavě. Řekl prý mu: znáš odpověď, nebo neznáš? A ze zadu mu bodl nůž do boku.“

„Dneska jenom vládní, revoluční už jsou fuč!“ hlásil kamelot ve dveřích, a rázem byl zbaven svého nákladu. Podařilo se mi taky jedny listy zachytit.

Začel jsem se do článku, který měl v titulku šlechtický titul a jméno mého přítele Alberta. Sídlo známého revolučního krále, pana z Fogheimu, zachvátil oheň; požár pohltil, co mu stálo v cestě, a v několika minutách již nebylo lze cokoliv z majetku výše zmíněného rebela zachránit. Stáje, hospodářské budovy, mandl, tiskárna, kde padělané bankovky, škody činí zatím, kolemjdoucí viděli, policie šetří, příčina otázkou, prozřetelnost, opětovné nastolení pořádku, podněcování spiknutí atd. Odkládám noviny, chci si urovnat myšlenky. Nikdo s ním nemluvil, nikdo ho nezastihl doma. Jeho kočár měl od toho projevu na balkóně zatažené záclonky. A přece – jsou s tím plátkem hotovi, pane? – ještě ne, vracím se k novinám. Kuriózní anekdota z dnů posledních osvětlití může, stav duševní, a tak dále, vylíčena je bezpečně od svědků prostých. Kníže po velezrádném svém vystoupení onde do vozu vstoupit chtěl, chvátaje a tak dále. Náhle děcka na ulici zevlujícího si všiml, k němu bez rozpaků, postál dlouze, sledován diváky těmi a těmi. Na dláždění chlapec křídou nakresleného panáka měl. Kníže Albert jas v mysli vzdálen a tak dál, napjatě pozoroval onu infantilní hru. Pak se stísněným hlasem přiblížil, poklekl na jedno koleno, aby viděl dítěti do očí.

„Můžeš mi povědět, jaká jsou pravidla? Znáš je dobře?“ Hoch kývl a vysvětloval. Je v kruhu hodně lidí, jednoho si vyberou a ten za ně pak pyká. Nesmí to ale vědět do poslední chvíle, jinak je hra pokazená.

„A jak se určuje, kdo pyká?“ Veselý smích, to se nemusí dohodnout, všichni vědí, už než se začne hrát, koho zapykají. „Ale co když hraju dobře, nejlíp ze všech?!“ To je přeci úplně jedno! Šlechticem zdá se

otřásl chlad. Zmohl se už jen na: „Jak se pyká?“ Dětský pohled bez odpovědi. Ale malé pichlavé oči pohrdavě mlčí: jsi skutečně hlupák?

Berou mi noviny z rukou, bráním se. Tato drobná událost, že duševní zdraví nebylo a tak dále. Kníže jako jediný se zachránil z plamenů, smál se a pletl mezi těmi, co hasili, v sousední ulici, nedá se zjistit, co zamýšlel, když běžel směrem k chumlu, příslušníci buřičů, nabitě zbraně a posilněni vydatně nápoji alkoholickými. „No odstřelili ho jako psa, vyškubl mi papír dotěra s neholenou bradou. Viděli mundúr, stříleli, dneska co mundúr, to voják, pane!“

Cyprián a Albert. Mrví? Nikdo nevěnoval pozornost mému zděšení a já pohledem zabloudil k oknu. Zahlédl jsem sukni slátanou z pestrých cigánských šátků. Moje spanilá kartářka, ale posměšek mi nějak uvázl v hrdle. Lehkým krokem se ty nohy vytratily a já spatřil, v dále průčelí Svatého Nikolase a v něm schoulenou postavičku v sutaně. Bernard.

Lidé se ho bojí, vyhýbají se mu. Když vztahují ruku po chlebu, jež jim podává, když mají nastavit talíř, do kterého nalije trochu polévky. Proč se ho straní, proč uhýbají jeho nepřítomným očím, jsem netušil, dokud jsem ho nezahlédl mezi těmi chrámovými vraty. Na kost vyhublého. Jak jím tak cloumal záchvat dusivého kašle, uvědomil jsem si, že naši sázku vyhrajú já; jeho – Benedikta – že musí do několika dnů vzít pod čepec jeho starostlivá žínka, madame ze Souchotin. Do očí se mi draly slzy vzteku a bezmoci. Vtip byl ale v tom, že i když mi ta moje nesmrtelnost padne do klína, neprobojoval jsem se s praporem ateismu ani na vrcholek vlastní barikády.

Na vratech je křídou napsáno: AZYL a průvan ženoucí plesnivou slámu z chudých lůžek je tu jakýmsi vyvolavačem událostí budoucích. Co hlásí teď? Že každou noc strávil před tou prokletou zdí, v mrazu, temnotě a dunění pochodující bajonetové stonožky. Přešlapuje, choulí se, náš přítel od Svatého Nikolase. Oči zanícené, kdy naposled spal? Ze spánku má strach, jako jeho ovečky z něj, z posedlého kněze, protože v noci přijdou sny, vize, jejichž smysl nechápe, kterým nemůže věřit, protože neví, co po něm hlasy chtějí. V měsíčním svitu prochází chrámem proměněným v lazaret a naslouchá všemu, co nejde slyšet a je přehlušováno pláčem a tlumeným hovorem lidí vyhnaných z domovů. Podobný náměsíčníkovi usedá do zповědnice ve snaze vyzpovídat sám sebe z toho, že neví, jestli je peklo dole nebo nahoře. Zatřásl se zimou a já – zalezlý v začouzené hospodě, pozoruji ho a splétám podobné báchorky jako ty svíčkové báby venku!

Zaplátil jsem, sňal klobouk a Benedikt na druhé straně ulice jen stěží rozpoznává podobu kamaráda. Ale přece mě poznal, kyne rukou, abych k němu šel, ukazuje na kostelní vrata, do chrámu. Opět se dusí, chytá se za hrdlo. Ne, ten jistě nezahlédl žádné strašidlo. Zadržel mě gestem a jde ke mně sám. Není, nemůže být uhranutý takovou... uprostřed silnice sevře mu prsa opět dáivý poryv. Zdolává ho však, křepce se narovná, vyhledá mě očima, usměje se - - - a v tom okamžiku přezene se přes to vyzáblé, kostnaté tělo splašený vůz. Křik, ne, spíš jen výkřiky úleku. Nikdo nebeduje. Poštovní dostavník přejmenovaný na FREIGEIST je po střechu plný a předáci revoluce, v něm napěchovaní, láteří na nezodpovědného flandáka. Divám se pod kola, ale přítel Benedikt je k nepoznání. Odvracím se, přemáhám nevolnost.

Ona! Dva kroky nás dělí! Čekala na mě před hospodou. Dřív než se začnu sám sebe ptát, co po mě může chtít, je tu ten její nepříjemný pohled. Oči obtažené kouskem uhlíku, takové vzaly Bernardovi rozum! Pomalu, nekonečně, klesá její pohled a já vidím: upozorňuje na svou nataženou ruku. A ve stejném okamžiku, kdy vidím štíhlou opálenou dlaň – ano, zrovna ta by mohla načárat na chodník klikihák, kterého se zděsil Albert – v tom jediném okamžiku vím, že chce něco docela jiného než peníze a stejně vím, že ať už jde o cokoliv, já jí to nedám! Nedám! Sevru rty a ona neznatelně pootevřela ústa, ale nepromluví. Je to ten alt, který v agónii křečí slyšel Cyprián? Že odešla, poznal jsem snad až po hodině jakéhosi transu! Na silnici je pískem posypané místo, kde ležela Bernardova mrtvola.

Co se to děje? Strach z té překotnosti s jakou se náhle daly věci do pohybu, strach z toho, jak tu trčím já, strach vytahoval mi z paměti jeden obličej, který se při všech metafyzických debatách stáhl do téže pohrdavé grimasy. Doktor! Vyhleďš Gabriela - - - a on se tvým příhodám zasměje.

Vykročím živou třídou k bytu doktora Gabriela, mimořádného profesora lipské medicíny a již na cestě jdou proti mně ty zkazky, lidé mluví. Kde lidé mluví, tam není bezpečno. Jsem netrpělivý, přidávám do kroku. Zástupy s trikolórami a flintami, přeskakuje od úst k ústům, že na Lipsko míří dva

pluky. Zároveň však šíří se i cosi jiného, čím víc se blížím ordinaci svého přítele, tím se kontury té historie vyjasňují, týkají se Gabriela...

Jedné noci se choval dost hlučně. Narážel do nábytku, jakoby jeho oči odmítaly přivyknout tmě, i když doktor často zůstával v pracovně potmě. Poslední dobou vůbec už nevycházel. Zíral ven tím zamlženým sklem svého okna dolů do ulic. A na ulici stála nějaká žena s kápí na hlavě, s očima neúprosně zapíchnutýma do jeho očí. Ten pohled Gabriel nemohl snést, napadlo mě, protože jsem z jeho vyprávění znal tu ženu s kápí. Chtěl na ní zavolat, rozběhnout se k ní, nohy však mu zůstaly umanutě přimražené k podlaze. Stáli tam tak snad hodinu, dvě, tři, úplně ztratil pojem o času i prostoru. A tu najednou sejmula ta žena kapuci, ještě naposledy se na něho dlouze zahleděla a pak vykročila a zmizela mu z dohledu. Teprve tehdy nabyl opět vlády, nad svým hlasem, ale volat bylo zbytečné, běžel tedy. Z ulice do ulice. Musel mít pocit, že už za tímhle rohem ji dohoní, dostihne ji. Barikád, neklidu si nevšimal. A běžel až na druhý konec města, do čtvrti, která vyhlížela jako rumišťe. Tam jej zastihlo svítání.

Klesl na chodník, do prvního sněhu. Nemohl popadnout dech, z lítosti, z nepochopitelné žravé lítosti. A tehdy ho to napadlo, někteří říkají, že prý vstal křepce a docela jakoby si na něco vzpomněl, a šel pevným krokem. Za tím cílem vydal se bez jakékoliv vůle. Přímo do velkého chudinského špitálu. Znam ten dům – Lipsko se chtělo kdysi zbavit několika páchnoucích nemocnic a tak tu bídu přestěhovalo, jako lékárník sklepává bílý prášek z kornoutu do lahvičky. Kam? Do obrovského zrušeného konventu kartuziánů. V noci tam snáší na nosítkách a na vozech nejrůznější hosty. Mnohým sebevrahům se odchod nepodaří. Mnohé utopené vyvrhne řeka dříve, některé nože jsou tupé, jedy působí dávení až po celých hodinách. Všechny malověrné přivádějí zpět k životu mezi mrtvolami a vykropenými nebožtíky, pod dohledem mnišských mumií. Lidé, kteří mají léčit, musí zabíjet posmrtný klid a vracet ty nebožáky jejich bolestem. Lipský špitál ukrývá síň, které se přezdívá Lazarova hřivna.

Doktor poznal to místo podle pláče přerývaného modlitbami, podle zápachu, podle tlumených ran do zdí. Váhal zda vstoupit. Tak zavřel oči a překročil práh. U pitevního stolu, s rukama od krve, s rozpuštěnými vlasy a sladkým úsměvem tam stála. Ubohý žebrák s prostřelenou hrudí koktal svou první kletbu v dalším životě.

Vítejte, řekla, věděla jsem hned, že potřebujete znát odpověď na naši otázku. Bohužel vám mohu poskytnout jen půl odpovědi. Jistota života si vybírá svou daň. Nezkoušejte to, co dělám já, protože vám to roztrhá duši na cáry. Tiskl jí ruce, otíral si ze svých dlaní krev. Všimla si jeho počínání, ale její rty jen neznatelně zružověly a dodala něžně: Jestli vám mohu nahradit vaši pozornost na cestě, budu ráda, když si poslechnete pár pětníkových koled. S malými koledníky jsme tu staří známí.

Doslechl jsem se o doktorově záchvatu na schodech před městským špitálem pro chudé. Ten záchvat mířil k srdci a byl smrtelný.

Stojím na schodech toho chudobince, ani nevím, kdy jsem změnil cíl. Ona! Zamrazí mě, došla si pro Gabriela stejně jako dnes pro mě. Teď stojí tam na nároží a zírá přímo, neomaladě. Nesmím se otočit, nesmím na ni pohlédnout.

„Ostřelují! Ostřelují město!“ Nechávám se strhnout davem, utíkám ukryt mezi nedělními výletníky, kteří se přišli pokochat revolucí a teď hledají, kde nechal tesař díru. Zdali bude dost velká pro všechny?

Podářilo se mi vyprostit se v jedné úzké uličce. Klesám. Něco chceš, bereš si to od nich? Já nic nemám! Sázka, odpovídá mi mé svědomí, tak ty můžeš dokázat, že bůh není? Předpokládejme ale, že je, brutálně dál vede svou ten hlas hluboko ve mně, předpokládejme, že bůh existuje – jakpak se mu asi líbí tahle tvoje pracovní hypotéza ateisty? „Proč ale ostatní – proč Albert, nebo Cyprián? Proč doktor? Vždyť oni s tou sázkou - - -“ Před očima mi lítal obraz: osm zvednutých pohárů, přípitek na sázku, ať je jasno!

„Pane Hypolite! Probůh vzpamatujte se!“ plačtivě vřeští stařena. Ale já jí přece znám: matka nepřekonatelného Felixe...

Vzlykala a trhaně ze sebe vyrážela to nesouvislé vyprávění, poslední okamžiky svého syna. „Tolik ho to mučilo, počítal to stále znovu. Dokola počítal – a když byl hotov – objevilo se to zas – ta prokletá chyba – noce probděl, proslídil všechny knihy, bral účet za účtem – ale ať se snažil sebevíc – deset zlatých stále chybělo. Sedmý den si sedl tuhle do kouta a rozplakal se usedavým, bezmocným

pláčem. Jako dítě. Kámen by se nad ním musel ustrnout. Hladím ho po čele, pojď, Felixi, zkusíme to spolu. Madlenka nám pomůže, společně zmůžem víc. A udělali jsme tak: já se snachou sesbíraly listiny, každý papírek. Syn srovnal ty účty od nejstaršího k nejmladšímu.

Podvečer, když našel odvahu, nakoukl do knih – počet účtů souhlasil, šest set sedmdesát šest účtů z šesti set sedmdesáti šesti obchodů. Jásal a radoval se, aspoň, že je chyba v počtech, ne v pořádku. Víc jsme mu nedovolili udělat, nakrmili jsme ho a ulehl. Párkrát se probudil, ale v posteli jsme ho uhlídaly. Druhý den jsme účty rozdělili na deset hromádek – podle zboží, podle ceny a tak. Společně jsme se pak dali do počítání každé hromádky zvlášť. Madla, z nás nejhloupější, počítala první a já jí kontrolovala. Pak počítal já a kontroloval mě Felix. Jakmile jsme došli ke dvěma konečným sumám já a on, snacha musela provést počítání potřetí. Loudala se, což syna dráždilo a jenom po místnosti přecházel, ale přece jsme se dobrali konce a z Madly číslo vyrazili. Shodovalo se to. Felix byl spokojený. Jenže potom jsme zjistili, že Madla podvádí a říká číslo, které slyšela z prvního součtu. Felix se na ní obořil a byl by jí snad ztloukl, kdybych nepřišla s nápadem, že musíme přizvat někoho třetího. Souseda? Je sice dobrý počtář, ale svěřit tajemství rodiny cizímu člověku se nikomu z nás nechtělo. A což kdybychom přizvali – Aeron! Žida, ptám se, ale on trval na svém, že je to chlapík nesmlouvavý a že – může-li – vždy se svou matematikou blýskne.

S Aeronem jsme propočítali všech deset hromádek znovu – práce šla od ruky a dávali jsme si záležet, aby stařík nikdy netušil, co vlastně počítá, jen čísla jsme mu diktovali. Nad míru pozorně a bystře jednal – často sám upozorňoval na možnou chybu a odhalil už od pohledu na oko udané omyly, které jsme se synem nastrojili, abychom prověřili jeho spolehlivost.

A máme chybu pod střechou a máme chybu v kleci! Tleskal radostně, když lichvář odešel a všechno bylo dopočteno. Na deseti hromádkách jsou černou tuží napsány velké číslice. Deset čísel. Správných čísel, pravdivých čísel. Podle účtů vše sedělo, synek dokonce tu neděli přitáhl advokáta, notáře, účetního, kaplana, inženýra od železnice, vysloužilého majora, každý musel přitakat správnosti výpočtu. V neděli po mši se uzamkl Felix s deseti čísly nahoru do pracovny. Očekávaly jsme se snachou, že už bude celá věc uzavřena, chystaly jsme na to husu a korbel vína. Po hodině ozval se však odtud, z Felixovy pracovny, výkřik smrtelné úzkosti. Letíme nahoru a on – oči vytřeštěné jako by zahlíd d'ábla – „Ta chyba – je tam zas!“ bědoval.

Nerozumím tomu, jsem jen hloupá ženská, ale vypadalo to podivně. V deseti číslech pravda, v jediném lež. Ta chyba se prostě najednou objevila, i když se objevit nemohla. Jako kdybyste dali do koše deset jablek a v koši jich bylo jedenáct. A co byste, pane Hypolite, s tím dělal? Tak byste z koše vyndal jedno po druhém, až by byl prázdný, spočítal ta jablka na stole – a bylo by jich zase deset. Jenže když byste je dal opět do koše, napočítal byste jedenáct. Řeknete si, že je to nějaký omyl, překouknutí. Řeknu vám to tedy jinak – jako kdybyste měl jednu úplně prázdnou místnost bez oken, s jedinými dveřmi a deset svých dětí. Každého z těch deseti byste znal jménem, věděl byste, co má psáno v očích, komu se podobá, čeho se v dětství bál, z čeho radoval. Nemohl byste si ho splést s nikým na světě. A těch deset dětí byste jednoho po druhém postavil do té místnosti bez oken a s jedněmi dveřmi. A v okamžiku, když by bylo všech deset uvnitř, nahlédl byste přes práh a mezi nimi našel byste kohosi, koho neznáte, kdo má cizí a přece známou tvář, kdo opětuje váš tázavý pohled jako mlčící nepřítel. Tak vyženete svoje děti zpátky, zavoláte je a ony k vám přiběhnou podle jmen – a ten někdo zmizí.

Felix každý večer odcházel nahoru, nechtěl se vzdát, počítal tupě a stále, na stole účty a pistoli. Hodiny úzkosti. Kdy se ozve rána. Poslední nadějí byla cesta do Hannoveru za profesorem matematiky, snad on tu záhadu vyřeší.“

Teprve tehdy jsem si všiml, že jejich dům nemá střechu. Stará pokračovala dál, snad už ani nevěděla, že tam sedím vedle ní. „Za tři dny dojel na místo, ubytoval se v zájezdni hospodě a brzo z rána čekal na toho vznešeného pána. Profesor teoretické matematiky, deskriptivní geometrie a algebry, vyznamenaný pruskou orlicí, který navštívil Petrohrad a Londýn, muž vysoký a přísný, ujal se Felixe s neobvyklou vlídností. Přijal od něho v posluchárně univerzity desky s účty. „Jsme jenom hloupý kramář, pane, jistě ta chyba je jen z mé omezenosti a z toho, jak špatně vedu obchody.“ Profesor sraštil čelo, pravil: „Příteli, aby byla chyba obsažena v účtech samých, je nemožné. Buďte bez starosti, problém je uzavřen v okruhu těchto čísel, nic víc roli nehraje.“ Pak dodal s humorem: „Nebudeme vinit čísla z toho, že znamenají

dluhy nebo úroky. Jde o chybu čistě mechanickou. Nejde o obchody, nejde o doklady, jde jednoduše o to, že jednotlivé součty souhlasí, kdežto celkový nikoliv, což je sice paradoxní, ale ne nemožné – tedy jde o nějaký optický klam, jenž nepoučené oko musí přehlížet. Proto se nermuťte a večer si přijďte do mého domu pro své účty. Povím vám, kde jsem chybu našel.’

Nemohl se dočkat nebožák a když večer přišel k profesorovi, ten na něho vzal hůl a rozkřikl se celý rudý hněvem, ať se klidí, taškář. Felix nechápal ten obrat, prosil ho, bědoval, ale matematik ho srazil ze schodů, že prý má důležitější věci na práci, než přehlížet účty kdejakého hnojníka.“ Co bylo dál ptám se, babka mávne rukou. „Všechno to pak šlo rychle. Zavíral se dál s těmi papíry uvnitř pracovny, ale nepočítal, jen se tak na ně vytrvale díval. Zíral na ně, jako by ta čísla chtěl snad obměkčit, aby začala dávat logiku. Jak víte, do naší ulice dopadlo ais nejmíc granátů a pum. Před ostřelováním utekla snacha i s jedináčkem do kostela k panu Bernardovi, s Felixem jsme zůstali jen my dva v celém domě, hlídali jsme, abychom zachránili aspoň něco před rabováním. Jenže náš dům zasáhli a zrovna do střechy. Hořet začalo pomalu, ale měla jsem strach. Víte, on si celou pracovnu vylepil těmi svými účty, tak jsem se bála, že nebude chtít vůbec jít. Že tam raději shoří.

Půjdu, mami, půjdu, tady se stejně nikdy nedopočítám. V duchu jsem se radovala. Jen ještě něco zkusím, zamumlal a začal svižně přecházet od jednoho listu k druhému. Sbalila jsem nejnůtější, ale on nešel a najednou, už bylo hrozně málo času. Mám to! Vzrušeně pobíhal v pracovně, kterou plnil kouř. Zůstal tam a uhořel. Dobrák.“

„Našel, našel odpověď?“ ptám se a ani nedýchám. Kratičce se zasmála a pokrčila rameny – „naposledy jsem zahlédla jeho tvář z plamenů, byla strhaná tím zvláštním způsobem, přesně jako když se znovu dostal k té chybě.“ V onu chvíli mi připadalo, že chce ta čarodějnice předat šílenství svého syna mě. Odstrčil jsem starou babu a vypoťácel se z její útulné barabizny.

Škubnu sebou. Ohlušující salva. Z kouře vyčnívá jenom tu a tam vztyčená paže, hlava. Pak další výbuch a kanonýrský kouř celý výjev docela pohltil. A tu – v rozverném rozmaru – zlehka kráčí – mlhou střelného prachu a výkřiky – ona! Klopýtám přes ležící těla, padám a zase se zvedám. Jde za mnou. Na dláždění, vedle školáků, jejich maminek a revolučního mnicha ležela bílá obálka. Sáhnu po ní, ale poskočila o pár metrů dál. Lapnu po ní, ale vítr mi ji bere, jakoby se tím bavila a její kroky za mnou klapají v tanečním rytmu. Davide, není to ona, kterou si zachránil? Obálku zastavila louže krve.

Dostal jsem vzkaz, od Davida? Trhám obálku – ne, je od Emila. Nevěřičně se dávám do čtení neumělého písma vypsane ruky. Bez pozdravu, bez oslovení, chvatně mluví o tom, co se stalo za poslední čas, kdy jsme se nepotkávali. Hypolite, poslyš, vše pracuje v životě stejnoměrně a bez jediného vybočení a přeci, vše je jaksi podivně vychýleno ze své osy.

Ráno procházím branou a zahájím lomoz, který slýchávám den co den. Jenomže cosi uvnitř mne je pohlcováno tím zvukem, pravidelným vířivým hukotem obrovského kola. A když se rozhlédnu kolem sebe, zda slyší i ostatní, to co já, vidím stovky totožných tváří nachýlených nad rotující stavy, stovky uší, které nic neslyší. Stroj, člověk. Stroj, člověk. Nalevo, napravo. V průhledu do nekonečna. Zírám na místo na dlažbě, kam po léta pokládám svou kabelu. Dlaždice je zrovna v tom místě omlétá jako kámen v řece. Jdu zpátky k bráně a dívám se na zem a vidím cestičku ušlapanou už z dálky viditelnou. Jenže to tu nepoznávám, mám potíž vrátit se zpět na místo u stroje, protože cestu do práce konám ráno, dopoledne to tu neznám. A když se z nezvyklé procházky vracím, soused se směje: Kolego, kamaráde, nejsme mašiny, jsme jenom lidi! Z rendlíku obědvám svou čočku a slyším, jak si neznámý hlas procházející kolem libuje, že co jím je zdravé a chutné. Inženýr znovu jako každý večer hlásí zvýšení mzdy, které se propadá vždy dál a dál.

Šel rozechvělý pod tou tuhou slupkou, mířil domů. Ale tu ženu, zestárlou, šedivou a přežvykující tupě v zklamání, ani nepoznal. Vyčítala mlčky. A ta dívka na vdávání měla pro něho jen pohrdání. Křičela na něj, že je opustil, že svou rodinu ani nezná. Bránil se, ale ony se hystericky smály, a opakovaly mu věty, které jim chtěl právě říct. Známe z paměti tvoje levity, tatínku! Tedy má dcera? Zachvěl jsem se. Chtěl něco říct, tak mlčel. Odejdou od něho nadobro. Jak se jmenují? Zeptala se ho, jak se jmenuje tvá žena? Nevěděl, zapomněl obě jména. Odešly tedy do noci a nevrátily se, pokud vím. Ale, kdo mi tedy stále připravuje moji čočku? Tu dobrou a zdravou stravu? Inženýr se dověděl o všem, vzal mě

kolem ramen a dodal: Brachu, jak tě tak vidím, zoufáš si, ale já říkám, že nejsme ještě odepsaní, což? Hlavu vzhůru!

V půli jsem list přestal číst a vyrazil za Emilem, protože jsem přelétl koncovou žádost, abych jej navštívil, hned jak budu moci.

Zřejmě netušil, že dělníci jednoho dne v podvečer oběsili inženýra, který jim zvěstoval další zvýšení mzdy a vrhli by se i na pána v elegantním obleku a s vysokým kloboukem, kdyby se nestřetli s armádou. Zřejmě nepoznal na bílém koni zplihlého důstojníka se skelným pohledem. Poslední dělník továrny vlezl si k velkému kolu a nechal je stále běžet bez přestávky. A naslouchal mu. Zřejmě nevěděl, který je den, jaká hodina, roční období, jak se jmenuje sám. Kolego, kamaráde, nejsme mašiny, jsme jenom lidi, ozval se zas ten sousední hlas, ale jemu se zdálo, že slyšel opak. Snědl čočku a vyslechl slib lepší mzdy.

Malý domek na předměstí, v něm ticho. Obrovské kolo hučí, jeho srdce a stroj v jediné křeči. Stačí slabý náraz, drobné vychýlení, zlomek vteřiny a vše je na kusy.

Zůstal jsem stát na prahu. Ležel v posteli, odvrácený ke stěně a funebrák mi říká, že zápal plic, dlouhotrvající, snad ho chytl v nějakém průvanu.

Našel jsem ho sedět „U Kola“. Sedět? Ne, nedalo se sedět na těch torzech židlí, mezi kusy rozvaleného zdíva, uprostřed trosek, které po sobě zanechali zuřivci z barikád a po nich chladnokrevní smrtěláci v uniformách. Můj přítel David trčel za stolem jako poslední mrtvý, který ztuhlý čekal na svou rakev, protože v díře se na něho již nedostávalo. Neodpověděl mi na pozdrav, když jsem se k němu sešplhal a křičel mu do ucha, že musíme odsud zmizet, že co načala artilerie, dodělají kanóny.

Mávl dlaní, jako by na desce stolu chtěl zabít švába, i však tu ještě nejsou, pánové od lafety, ti se věru valí jako chrobáci.

Přines mi tu hedvábnou rudou vlajku, víš – tu, jak na ní včera přísahali tamti, však víš... zasněně, ale možná znuděně promluvila. Divil jsme se: tu, kterou chtějí bránit do posledního muže, která jim plápolá na hlavní barikádě? Posadila se na lůžku s výrazem, který prozrazoval znechucení, ano, přesně tu, copak je to problém?! Můj tajný muž zabíjí revoluci, přinese Lucille ten fádňák sametu, ten hnusný hadr. Užasle na ní zírám, a k čemu ti bude, co s ním chceš vyvádět? Uraženě zasyčela, co je ti po tom. Pak si mě ledově změřila, pokračoval jsem poloironicky, poloopravdově, toužil jsem po tom, aby z ní na okamžik promluvila zas milující dívka. Ano, nedokážeš vlastně nic, chudáku. Dívala se z okna. Rozkazy posloucháš, jako všichni ti zbabělci a zvrhlíci v armádě. Otočila se ke mně, oděná jen do zlatých vlasů a toho náhrdelníku. Stejně mám radši ty žebráky tam dole, oni jsou upřímní a svobodní a to obdivuji, ach! Rozněžňovala se, když jsem stál na prahu a se zbraní u pasu, modlím se, ať zvítězí a všechny vojáky, úplně všechny pozabíjí. Tak se loučila a věděla, že odcházím ke své četě. Ušiju si z té rudé šaty. Věděla, že jdu čelem proti těm, za které se ona modlí. Ale ne, nechám si to od někoho radši ušít, nemuselo by se mi to tak povést.

Rudá vlajka revoluce na konci ulice, na konci mého vojenského štěstí, na konci mého života. Obklopená ze tří stran okny lidí, kteří se rozhodli přestat být v téhle mele jen diváky. Kolem toho cáru lítalo olovo, dělové koule, šlehaly plameny. Ten rudý hadr, který by s rozkoší svlékala na tisíc možných způsobů, střežilo stokrát sto hlavní a jednou tolik párů očí, každý kdo měl tam za tou horou kamení ruce a hlas, střežil tu vlajku výstřely nebo poplachem. Jak jsi jen pohlédl tím směrem, začali na tebe mířit, jakmile jsi vykročil, pálili, až uši zaléhaly, a neustále ten jejich pokřik, jako vítr v pytlí se to mlelo s tím bratrem, sestrou, odvahou, tyraníí, vytrváním, našim praporcem a svatou přísahou. Míval jsem tehdy neuhasitelnou chuť po jejich krvi, vždycky když se znovu ozvali. První řada, druhá řada – stále jsem všechny bojeschopné pušky hnal šturmem na ně, proti té zdi, proti praporu. Povstalci padali jeden za druhým, jenže ani po nejprudší salvě rudý hadr tam na barikádě nezmizel. Pořád se našel kdosi, kdo ho zvedl a držel dál. Mě před očima.

Když jsem vyrazil proti pevnosti odporu poprvé, důstojníci mi tleskali, mladí šli za mnou a veteráni si ťukali na čelo. Když jsem podnikl druhý útok, šli za mnou veteráni. Při třetím marném útoku už za mnou nešel nikdo. Důstojníci byli do jednoho mrtví také. Vřava se pomalu valila do jiné části města. Výbuchy mě připravili úplně o sluch a skrz štiplavý kouř jen tu a tam zaleskla se hlaveň. Přímo proti rudé! Buď já, nebo oni, tu vlajku, nebo smrt. Stále jsem se zvedal ze země, abych jako umanutý beran opakoval tři

úkony: očima najít prapor – jít – sebrat ho za jakoukoliv cenu. Tak nebezpečně jednoduchá je ta věc: utíkat proti všem těm ocelovým prstům, které na tebe ukazují a najednou, zřejmě docela vedle mě, třesknul výbuch, asi granát. Prapor se zastavil ve větru a napnul, začal mokvat a proměnil se v krev na mých rukou, tváři. Pomalu jsem chápal, že ležím na dlažbě a oblohu zakrýval nade mnou smích, její smích. Vyprávění je u konce.

Nesmírně mile, skoro něžně se na mne usmál a zavrtěl hlavou. Ne, ne, bratříčku, já už nikam nepůjdu. Odporoval jsem, že je poslední přítel, kterého mám. O překot křičel jsem, že jsou všichni mrtví – Gabriel, Emil, Albert, všichni a že z osmi zůstáváme jen my dva. Vyslechl mé zoufalé naléhání s úplným klidem. Snad v té chvíli jsem tušil, jak moc je mi drahý jeho život a váhal jsem, zda se mu svěřit s těma očima, které mne pronásledují.

Hypolite, já už nikam nemusím, zašeptal, ale já to i přes nedalekou dělostřelbu slyšel zřetelně slovo od slova. Nikam, příteli, zašeptal, pak ke mně natočil levý spánek a ukázal na krvavou díru ve své hlavě. Já se dnes ráno totiž zastřelil. A jaksi se pousmál. Strnulý hrůzou ustupoval jsem přes kupy rozstřílených cihel a kamenů, tu křídově bílou postavu v uniformě stále před sebou. Potom, když jsem byl na ulici, obrátil jsem se a vzal do zaječích.

Na město padá soumrak. Ohně zhasínají. Vracím se a rukama tápu podél zdi. Předě mnou. Žáda a levou nožku zapřenou o zeď. Obrací ke mně tvář. Vlasy rozpuštěné, ale bělmo jejích očí vystupuje ze tmy, svítí.

K smrti unavený jsem byl tím dnešním zemětřesením. Co po mě chceš? Rty, nic. Je to kvůli té sázce? Zřítelnice, zase nic. Mlčí. - - -

Zeptám se, za jakou chybu mám nést trest. Ona však, jako by četla myšlenky a pochopila, odvrátila ode mne svůj pohled. Upřela zrak opět před sebe, pevně, nepohnutě.

„Na co chceš odpověď?“ vyšlo z hrdla filozofa Hypolita po trapné odmlce. Je to snad nějaká hádanka, napadlo ho. A nikdo z nás ji neuhodl.

Dívčiny rysy se ani nezachvěly, byla těž, ale právě tehdy – Hypolit jakoby procítil ze sna – právě tehdy to mlčení mohlo docela dobře znamenat i „máš pravdu, člověče“. Muž zamžikal zarudlýma očima, její rty - - snad je to úsměv? Dál, zahlédl světlo, teď se ho nesmí pustit, dál, musí znát odpověď. Ba ne, to ona chce - - -

Profil mladé cikánky stojící u zdi se projasňoval. Snědá sfinga se přitulila ke stěně, zaryla do ní vášnivě spáry, její rty přitiskly se na hrubou vápenatou omítku a oddaly se tomu bolestivému táhlému polibku, když se sunula k zemi. Po bok deseti dalších popravených. Ozvěna výstřelů se odrazila od zdi a letěla vstříc úsvitu.

Sledoval jsem ty vyhasínající oči, ale mučivá touha nalézt otázku, která mi zůstala skryta, stále roste. Vidím oči vystupující ze zdi, hlavně zbraní trčící z barikád, brýle Žida Aeronu, sbor spiklenců bez tváří, hlavní kolo stroje, umírající dívku s kočkou na klíně, hořící housle, vidím a přece jsem slepý. Slyším věčné světlo kývat se vysoko v klenbě chrámu, horký dech děvky, účty a čísla z nich, psa, jak se honí za ocasem, ševelení úst majitele továrny, pětníčkovou koledu, tanec dervišů, slyším a jsem hluchý. Cosi podstatného mi uniká, ale já tomu uniknout nemohu.

* * *

© 2018, PhDr. Adam Krupička. Ph.D.

pouze k účelům semináře pořádaného Severočeskou vědeckou knihovnou v Ústí nad Labem
texty neprošly korekturou